This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
  Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
  Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
  Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
  Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på `http://books.google.com`

UC-NRLF
$B 304 120

LIBRARY
OF THE
NIVERSITY
OF
CALIFORNIA

OSKAR THYREGOD.

DEN STILLE GÆST.

FORLAGT HOS H. HAGERUP. 1920.

DEN STILLE GÆST

OSKAR THYREGOD

DEN STILLE GÆST

KØBENHAVN
H. HAGERUPS FORLAG
1920

OSKAR THYREGOD

DEN STILLE GÆST

KØBENHAVN
H. HAGERUPS FORLAG
1920

Omslagstegning af Aksel Jørgensen.

Bianco Lunos Bogtr. Kbhvn.

GIFT

PT8175
T5 S8
1920

Pastor Berthelsen skriver Dagbog.

M830490

Efter otte Aars Præstegerning her tænker jeg i Dag paa at opgive den. Jeg sér for mig alle de Menneskers Ansigter, som jeg tror vil savne mig, og saa maa jeg prøve paa at klare for mig selv, hvorfor jeg ikke længere kan se dem.

Jeg var hos den gamle Hjulmand i Dag. I lang Tid sad jeg hos ham; men det han vilde sige, kunde han ikke faa frem. Og nu kom Bertha lige og sagde, der var Bud.

Jeg sad i mit Arbejdsværelse og tænkte paa ham, og saa var han død. Der rørte sig noget inde i mig, og jeg følte mig saa træt. Saa gik Bertha helt hen til mig, hun tog min Haand og sagde, at hun vilde tale med mig.

Det, hun vilde tale med mig om, var, om jeg vilde hjælpe hende, fordi hun følte, at hun var ved at glide fra mig — ja, hun var bange for, hun var ved at blive forelsket.

Det var det, min Kone vilde sige mig.

Jeg spurgte, hvordan jeg skulde hjælpe hende.

Og hun svarede: ved at give hende Lov til at *prøve* sig selv.

Hun sagde ikke straks, hvem det var. Men jeg forstod nok, det maatte være Kaj Kruse, som et Par Maaneder igennem har besøgt os, siddet med et træt Udtryk i sit Ansigt, talt lidt og sagte, klædt sig saa pænt, men stirret med sørgmodige Øjne paa mig og paa hende.

Han havde ængstet Bertha, ængstet hende ved sin Tavshed, sit Sørgmod og sin dybe slørede Stemme — og nu var *det* ved at drage hende bort.

Men hun vilde stride, mest fordi hun frygtede det skjulte hos ham, ja, hun frygtede ham, derfor bad hun om Lov til, om Frihed, om Hjælp, min Hjælp!

. . . . Hvad Gud har sammenføjet — — mit Hjem, vore Børn, skal de undvære hende for bestandig — dertil maa det ikke komme! Jeg lovede hende det, gav hende Lov, Frihed, Hjælp.

Jesus, og kan jeg saa blive her i Landsbyerne som Vejleder, Præst og Sjælesørger!

I min Tanke har jeg søgt tilbage. Elleve Aar af mit Liv har øst deres Minder over mig.

— — Ja, det var underligt, at den forlæste Inger-Marie Branner med de kolde Øjne skulde have en saa livfuld, buttet Søster; men en Aften i Studenterforeningen saa jeg hende, og den Aften blev altsaa Skyld i alt det, som nu skal komme.

Bertha, jeg ser dig for mig som den Aften, og jeg føler endnu det samme forvildende Brus i mine Tanker. Trods dine atten Aar, trods Maleren, der sværmede for dig, trods Grossereren, der vilde lægge sine 237 Pund for dine Fødder, saa var du uskyldig med dine himmelblaa, lattermilde Øjne.

Selv nu, ved den første Post paa mit Regnskab — jeg maa smile til dig! Om lille Carl og Maria i dette Øjeblik græd i deres Senge, jeg maatte gaa munter op til dem, for Bertha, du var saa frisk, saa rødkindet, blussende frisk — og dog, gid den Aften havde været vor eneste.

Jeg var Bondestudent, teologisk Kandidat ganske vist, men ukendt med al Livet og Elskov, og din Latter, dine Øjne! Under Diskusionen snakkede jeg kun med dig; du lo, og saa blev du med et alvorlig — over hvad? Ingen ved det. Men da jeg trak min Fars gamle Sølvur op af Lommen, saa tog du det, du beholdt det, du gav mig dit flunkende Konfirmationsur i Stedet, i Kæde saa lang, saa lang og med Skyder af Maanesten. — Til vi ses næste Gang! sagde du Bertha. Vidste du, at vi skulde ses!

Vi blev til langt ud paa Natten. Sporvognene var holdt op, og jeg fulgte jer, dig og Inger-Marie, helt hjem til Dosseringen. Med et Par kloge Øjne og et fint lille Smil sagde Inger-Marie, da vi skiltes:

„Det er første Gang, De følger mig hjem, Harald Berthelsen; men maaske ikke sidste!"

Dit Ur hørte jeg tikke ved mit Hjerte.

Bertha, jeg ved, du ikke kunde sove den Nat. Jeg ved, at du tog mit Ur frem, du vrængede ad det og vrængede ad min bondske Facon. Men Bertha, hvorfor gav du mig dit Ur, dit lille levende Ur som Minde til næste Gang!

Om Søndagen var jeg hjemme. Min gamle Mor saa den lange Kæde. Jeg maatte forklare, men hendes tunge Tankegang kunde ikke rime sig med min Forklaring.

„Du skulde give den Pige det Ur igen!" sagde hun, og det skulde jeg, for der var Djævelskab ved det Ur. Det tikkede og prikkede ved mit Hjerte. Jeg fik ingen Ro for det, og jeg længtes efter næste Gang, ikke for at bytte med det gamle kedelige, — jeg vidste, at næste Gang maatte der ske noget imellem os. Og nu maa jeg ønske, der intet var sket!

Hvormange Gange talte jeg Skridtene fra Borchs Kollegium til Langelinie, frem og tilbage, hen og hjem, før dit Smil sprang ud lige foran mig, og du med begge dine Hænder rakte mig mit mægtige Ur frem. Nej, du vilde ikke bytte, ikke før jeg kom hjem! Lørdag Aften havde I aabent Hus, og du gav mig den Ide at gøre Inger-Marie en Visit. — Hun længes efter Dem! lo du, og jeg blev ganske fortumlet.

Hvorfor opgav jeg pludselig at søge Præstekald. I lang Tid havde jeg jo været træt af min lille Sekretærpost ved Natmissionen, længtes mod større Virkefelt; men nu vilde jeg pludselig kun være i København. Mit lille Arbejde syntes mig for stort, fordi jeg ikke kunde spadsere paa Gaden, saa meget som jeg gerne vilde. Altid vilde jeg høre din Latter, altid høre din Tales strømmende Sum af Ufornuft og Vildskab — og saa standse den med et alvorligt Ord blot for at se dine Øjne brat skifte Udtryk og dine Læber sitre.

Skal det undskyldes, at jeg vilde gribe et Fnug af det levende Liv, før jeg fæstnede mig i den tungeste, alvorligste Livsgerning!

Jeg ved kun, at en Foraarsaften, som Vorherre selv havde skabt til Glæde for alle sine Børn, da gik du og jeg i den store Park om Søerne under de duvende Træer ad de mange Gange mod en skjult Bænk.

Der gav jeg dig Uret tilbage; jeg kunde ikke beholde den tikkende Guldklump saa nær mit Hjerte.

Og saa, saa græd du, og jeg klappede dine Taarer bort fra dine Kinder, og Gud forenede vore Sjæle og vore Sind, skønt din Far og din Mor aldrig havde set den Mand, der vovede at byde dig sin Kærlighed og sit uerfarne Hjerte.

. . . . Jeg syntes godt om din Fa'r, din tungsindige Mor elsker jeg, som kunde hun være min egen, og jeg stødte ikke an i Direktørens Selskaber. Men en Aften skete der noget i mig.

Bertha, da jeg begyndte at skrive i dette Kollegiehæfte var det for at forklare mit eget Liv. Men, nu jeg har skrevet lidt, ja, kære Kone — for det er du jo endnu — nu føler jeg som skriver jeg alene for dig.

Jeg tænker mig, at den Dag kommer en Gang, da jeg kan lægge det frem for dig, og du vil læse det med Forstaaelse og med, — ja, og endnu *føle* for mig. Derfor skriver jeg saa ærligt, saa ligefremt som jeg kan! Bertha, jeg skriver ikke for Jesus alvidende Øjne, men for dig, derfor, saa undskyld mig nu, træk Vejret lidt, og saa tilgiv, hvad jeg skriver.

Der var stort Selskab derhjemme paa Dosseringen. Vi muntredes paa det bedste, og inde i Spisestuen var vi unge, du og Inger-Marie og Christian og jeg ved ikke hvormange Venner og Veninder; men min Bertha dirigerede det hele.

Du havde sat dig op paa Bordet for at kommandere bedre, og jeg stod lidt i Afstand fra dig. Saa kaldte du, og jeg nærmede mig. Du vilde hviske; jeg maatte tæt til dig, og mine Hænder rørte dine Knæ.

Da mærkede jeg mit Blods sydende Kog i min Krop. Jeg vendte mig fra dig — blussende, hed, men skamfuld overfor dig og de mange Gæster.

Tilgiv mig, Bertha, du som er saa fin, uskyldig selv i Dag, da du længes fra mig!

Jeg skulde vel den Gang have givet dig din Frihed, jeg, den tilkommende Præst blussende af onde Lyster overfor dig — jeg burde være gaaet ud af dit Liv.

Saa var det ikke kommet nu; men den Nat piskede og hudflettede jeg mig selv med de voldsomste Bebrejdelser, og jeg tror, jeg sejrede — min livsglade ventende Brud mærkede ikke den sviende Pæl i mit Kød.

Jeg blev afbrudt. Kaj Kruse kom; han satte sig i min Stue, tavs og alvorlig som altid, saa uden at se; men hans Blik hvilede paa mit Hæfte, og jeg lagde Biblen over.

Senere kom Bertha. Hun syntes, han saa ud til at være fortrykt, og hun bad, om de maatte være alene, og de gik ud paa Verandaen.

Jeg kan ikke nægte, jeg lyttede, jeg maatte lytte. Men jeg hørte kun Tavshed, et enkelt Ord en Gang imellem, saa atter Tavshed.

Bertha kom ind i Stuen, og jeg spurgte, hvad de talte om. Hun svarede lidt vrissent: Stjernerne! — Saa gik hun igen.

Se, Bertha, du forlangte min Hjælp! Giv mig saa til Gengæld din — nej, jeg spørger mig selv, om det ikke var bedst, om du nu rejste bort, prøvede dig selv — —

Men vore Børn, Bertha, har de slet ingen Ret — og da Fru Kruse, hun og hendes lille Pige!

Jeg vil ikke tænke frem — jeg maa hvile mig, men først maa jeg se at klare mit Regnskab.

Min første store Skyld, den stammer alligevel fra de to Aar, der gik, inden vi blev gift. Jeg mærkede Forskellen paa dit flagrende muntre Gemyt og min tunge naive Tro.

Jeg husker, Bertha, at du hver Dag maatte op og ned ad Strøget. Du maatte tælle dine Herrehilsener, notere dig, hvormange Minutter du med dit muntre Væsen kunde opholde dine Beundrere, helst lige før deres Middag! Alt det muntre Pjank blev jeg en Stopper for.

Du strittede mod, Inger-Marie hjalp dig søsterligt, men et halvt Aar før vort Bryllup vandt jeg, og det saa forunderligt!

Hvad var der os imellem den Dag — ja, tilsidst var det, om din Datter maatte studere, hvis du fik en. — Amagerbrogade og saa Søerne to Gange rundt diskuterede vi.

De var gaaet til Ro, da vi kom hjem. Saa vankede der Ørfigner til mig, du besvimede. Jeg søgte efter Vand, jeg løsnede dit Tøj, jeg pustede paa dine Øjne af bar Befippelse — men hvad skete der med dig, mens du var borte!

Jeg har aldrig forstaaet det. Du vaagnede tilsidst, havde glemt al vor Snak og var helt forandret, føjelig og blid, saa blid. Og saa rejste jeg til min Gerning i Jylland, og samme Sommer blev vi gift.

Var du lykkelig, Bertha! Jeg spejder og lytter efter alle de Minder, jeg har. — Vel tvang jeg dit muntre Sind over til mit; men jeg prøver dog at svare, at jeg handlede, som jeg troede, det var bedst. Men du, du rene uskyldige, du muntre og livsglade Pige — Maleren, Grossereren, de mange andre, som sværmede om dig, havde de bedre Skæbne at give.

Bertha, jeg havde kun dig — men min Pæl i Kødet, den kendte jeg jo.

..... Atter maatte jeg gemme mit Hæfte. Det var Bertha, som forstyrrede mig. Hun sagde først, jeg saa bedrøvet ud, og hun tryglede mig om ikke at hæmme hende.

Jeg rejste mig op, knyttede min Haand; men saa fortrød jeg, bad hende selv tage med Toget til København — for hvis jeg ikke var ked af det, mente hun, det var det bedste.

Jeg turde ikke se paa hende. Jeg blev skuffet over, at hun alligevel fulgte min Opfordring, og jeg blev skamfuld, fordi, det fór frem i mine Tanker, om hun maaske løj for mig, om der var mere mellem hende og vor Gæst, end hun vilde sige.

Hun tog Penge i Chatollet, hun tog Tøjet paa, gik uden at se ind til vore Børn. Og Kruse fulgte uden at vise sig til Farvel.

Nu sidder jeg alene. Det korte Øjeblik har gjort mig urolig. Jeg er ikke længere den samme, som skrev forelsket om min Brud — —

Bertha, Bertha, hvor *har* du gjort af din Sjæl.

Jeg maatte ud, og jeg gik gennem Landsbyen. Der staar fem Lygter i dens Udkant, dem spadserede jeg imellem, og fra alle Vinduer lyste det ud over mig. Men et efter et slukkedes Lysene, jeg vandrede stadig frem og tilbage. Jeg tænkte paa at søge til Svigerfars Hus eller hen til Inger-Marie i Byens anden Ende — men de skal i alt Fald intet vide.

Nu bralrede Ti-Toget ind. Altsaa skal jeg vente omtrent tre Timer til Bertha kommer. Jeg vil gaa op til mine Smaabørn, jeg vil ud af deres sunde Søvn og fra deres tykke Kinder stjæle Fred, blot til at skrive. Jeg maa finde Tonen igen, maa forstaa, forklare.

Vi kom til vort Hjem i Jylland, den sene Augustaften. Vi var trætte, og man ventede os; men vi stod af Vognen og gik til Kirken.

Den stod aaben, Solen skinnede rødt gennem Ruderne med Glans over de brogede Vægmalerier — Bertha, vi knælede ned. Og du, du Bertha sagde:

„Gudskelov, hvor Kirken er skøn! — Bare Harald, du nu ikke fortryder, at du tog mig lille Direktørpige herover!“

Du vilde sige mere; men saa dundrede det gennem Rummet af Kirkeklokken, som ringede Solen ned. Og du løftede dig op paa dine Tæer, du kyssede mig midt for Alteret og sagde:

„Det vil jeg aldrig glemme!“

Jeg saa dit straalende Ansigt, saa det rødme i Solens Skær — — jeg blev saa lykkelig og blev saa forfærdelig dum. Jeg vidste ikke andet at sige end: Fadervor!

Jeg bad det helt ud. Og du lyttede, som var det evig Visdom — og det var det ogsaa for os, for vi gik fast støttede Arm i Arm mod vort Hus. Og saadan vilde vi gaa gennem alle Trængsler og alle vore Glæder indtil den store Dag.

Bertha, har du glemt vor Bryllupskirkegang!

Aa, jeg føler det i Aften, som var det første Gang du er borte fra mig.

Da jeg gik derude paa Vejen og Lysene sluktes, blev jeg overfaldet af en Skyhed, en Angst for selve Mørket, som jeg aldrig har kendt før. — Jo, som Barn.

— Det var en Aften dernede i Pedersborg; Far havde sendt mig til Sorø, og det blev sent, før jeg skulde hjem gennem Skoven, og jeg var ved at græde. Saa kom der en meget høj Herre forbi mig, jeg passede ham op, fulgte ham i Sporet, til han opdagede det, saa kom vi til at følges. Men da jeg skulde bøje af fra Vejen, sagde han et lille Vers til mig:

Harald gik i Skovens Gange,
var saa gruelig bange,
til alt Held mødte han en Herre
som fulgte ham til Pedersberre,
til Vejen, hvor hans Fader bor,
Farvel min Ven, hils din Mor!

Resten af Vejen tænkte jeg paa det Vers, og jeg kom den lange Vej og forbi Kirkegaarden. Senere, hver Gang Mørket er faldet paa og jeg er begyndt at ængstes, har jeg husket paa Verset.

Den meget høje Herre har skrevet Digte, som er vore allerskønneste, men med sit daarlige Vers gjorde Holger Drachmann en lille Dreng modig for alle Tider.

Dog i Aften, foran Lampen. Jeg synes, der begynder at vaagne en Angst, en Forfærdelse for at være ene.

Er det den Angst der gør, at jeg klynger mig til Minderne, eller er det af Angst for at miste dig, at jeg gør mig saa ydmyg, saa skyldbevidst! Er det Sorgen over at miste dig, som gør, at jeg paa en Gang føler Angst og de gamle Dages Længsel!

Menneskets Hjertes Tanke er urent fra Ungdommen af! — var de da syndige, de glæderige, pinsomme Dage, da jeg listede mig til Glimt af din Skønhed.

Jeg ved det, mine Prædikener glødede af en Begejstring, af en Livstørst og Livsglæde. — Dit løste Haar, dine hvide Skuldre og dine bløde Bryster fik mig til at se Guds Storhed paa en ny Maade — de jydske Hedebønder følte ingen Forargelse over den altfor livsvarme Præst.

Men den Stund, da jeg tog dig i Favn, da jeg som et hungrigt Dyr — ja, du frydedes med mig.

Men Dagen derpaa og Dagene derefter saa jeg Skræk og Ligegyldighed i dine Øjne. Og jeg spurgte mig selv, om jeg som uren burde fjerne mig fra Menneskenes Bolig.

Jeg blev. Jeg bad til Gud, bad om Styrke, bad om dig — hvad ved jeg i min Vaande, hvad jeg bad Gud om. For din Skønhed stod jeg som Betler, og jeg forhærdede mit Blik mod Køligheden i dine Øjne.

Vi flyttede hertil. Det var dig Bertha, som fik din formaaende Far til at arbejde for mig. Det lykkedes, og du og jeg og vor lille Carl flyttede herind i den store Gaard. Dine Forældre, Inger-Marie og hendes Mand, Din Broder, Landmanden og hans Kone, Viola fik vi samlet her i de to Landsbyer.

Hvordan skal jeg egentlig udtrykke mig om dit Ansigt, siden vi kom her. Det ligner dig som ung Pige, men det er muntrere og mere livslystent end derovre; men Maria staar dig fjernere end vor store Dreng. Og jeg —

Ja, jeg maa igen tale om mine Prædikener. For det, jeg savner saa meget hos dig, Bertha, det er, at du ikke længere følger mig i Kirken. Du vilde mærke, at man synes om mig — ja, det er vel naivt at sige *det;* men saa du de andægtige og lyttende Folk i Kirken — og jeg tør sige, at i mine Taler — — jeg tænker altid paa, hvorledes Lykken kunde være fuldkommen, om *du* elskede fuldt og helt.

Og, saa er det blevet ham, vi spøgende kaldte den stille Gæst. Jeg vil ikke tale nedsættende om noget Mennneske; men husker du, hvor du lo den Gang du en Uge igennem saa ham i Jagtdragt, saa ham tøffe rundt for at tilse de Jorder, der forlængst var frasolgt hans Tantes Lystgaard. Næste Uge saa du ham i Digterkappe, Wagnerkalot; senere hørte du, at han ogsaa var Sagfører i København. Han var klædt, talte og førte sig forskelligt efter sine forskellige Embeder. — Ja, og hvor han *talte* den Gang.

Undskyld mit Smil, Bertha, men hvem af de tre Herrer var det, jeg skal hjælpe dig til ikke at forelske dig i.

Saa, nu har din Løssluppenhed smittet mig! Jo, for mit Hoved er saadan, at jeg i dette Øjeblik kan baade le og græde. Men selv om jeg ler, saa er det forfærdelig trist at tænke paa, om du, du, som er den eneste jeg har følt for, om du Bertha skulde svigte min Tro og svigte vore søde smaa lyslokkede Kyllinger.

„Men er du oppe endnu!“ var min Kones Udbrud, da hun kom, netop som jeg igen tænkte paa, at jeg maatte søge bort. Hun saa paa mig, hendes Ansigt fortrak sig, og hun fortsatte bekymret: „Bare du dog kunde være rigtig naturlig!“

Jeg vilde prøve det, og helt friskt spurgte jeg:

„Og hvor har saa du været, Bertha?“

Der kom noget uvilligt op i hendes Ansigt:

„Naa, Kruse og jeg var inde i noget, der hedder Vesterbros Vinstue!“

„Vinstue!“ sagde jeg, for det lød mig saa underligt i hendes Mund. Hun som ikke yndede Cafeer engang. Men jeg sagde ikke mere.

Hun vendte sig imod mig:

„Jeg troede, du havde lovet at hjælpe mig!“ Det kom raskt, men hun føjede saa til: „Vil du ikke nok, Harald!“

Jeg bøjede Hovedet til Svar, og saa sagde jeg:

„Der var noget, jeg skulde her i Morgen tidlig, saa jeg kunde godt lide at ligge her paa Divanen i Nat!“

Hun trak paa Skuldrene. Jeg hentede Sengetøjet og redte selv Sengen.

Vinstue — jeg *maa* bort, vi maa bort, det er Regnskabets Slutning.

Nu vil jeg sove. Imorgen vil jeg tænke paa det, som skal komme.

En uhyggelig Nat, en Dag saa trist, — og nu sidder jeg ved mit Hæfte.

Da jeg gemte det i Gaar, faldt mit Øje paa en gammel Kalender. Deri havde du, Bertha, ført Bog over dine Oplevelser netop det Aar, vi lærte hinanden at kende. Maleren, Grossereren, Englænderen og Løjtnanten optræder sammen med din gamle Dansklærer og din Konfirmationspræst, og saa spiller jeg pludselig en Rolle.

Snart bliver hele din Dagbog Fortælling om vore Møder, vore Udflugter — ja efter en Søndag, hvor du „ikke var udenfor en Dør og kedede dig frygteligt“ er hele Resten af Bogen kun mine Bogstaver H og B gentaget Dag efter Dag.

Jeg blev beruset af at læse den igennem, glemte, eller huskede maaske netop min triste Forfatning. I dette Vanvid tog jeg din gamle Følelse for varig og gældende trods alt.

Forstaar du, Bertha, det var Grunden til, at du i Nat vaagnede skræmt op og saa mig staa bøjet over din Seng!

Vid nu det — og gik jeg ikke stille min Vej igen. Jeg forstod, at jeg havde forulempet dig.

Men lidt efter lidt forstod jeg ogsaa, at der var en Gang, da du elskede mig saa fuldt som jeg dig — blussede af samme Glød som jeg.

Jeg genkaldte mig alle dine Udbrud af Kærlighed og — ja, nu undser jeg mig ved at sige det — af Beundring. Bertha, det er Alvor dette her, husker du, *jeg* lokkede dig ikke. Jeg advarede dig baade for Livet og for mig selv, men du vilde!

Du *vilde* med til Jylland, du *vilde* elskes af mig, kun af mig, og da vi kom hertil for otte Aar siden — var din Vilje da ikke lige saa hed som min! Hvad er det, der har gjort dig forandret.

Hører du, hvis du en Gang kommer til at læse min Selvbebrejdelse her i dette Hæfte, saa skal du ogsaa læse dette. For vel er jeg Præst, og jeg vil ikke gøre nogen Uret, og min Attraa har jeg altid villet dæmpe; men i Nat gjorde jeg det med tunge alvorlige Bebrejdelser imod dig! Det skal du forstaa, derfor skrev jeg det ned.

Men hermed er min Bebrejdelses Skaaler ikke tømt.

Du ved, at af den umyndiges Mund tales Sandhed — — ja, du havde nok næsten glemt, det var Marias Fødselsdag i Dag. Ved Middagsbordet lod du mig være ene med vore to Børn og deres Fætre og Kusiner. Det gjorde ikke noget; men efter Bordet sagde Bitten til Maria.

„Ja, Maria, din Mor er nok sødere end min; men jeg bryder mig ikke om at være hendes Barn“.

Bertha, du skulde have set Marias seksaars Øjne først fornærmes, saa forstaa og med et blive fulde af Taarer! For det er jo sandt, Bertha, du er god og opofrende, men er du god mod dine Børn!

Jeg har prøvet mig selv, om det først er nu, jeg opdager det, om det er min Stemning nu, som giver mig det Indfald. Men jeg holder jo ikke mindre af dig i Dag end for fjorten Dage siden. Og det slog ned i mig: Hvis den stille Gæst stod dig nær, hvis han var din Broder, din Slægtning! Bertha, hvordan vilde du da være imod ham, hvad vilde du da føle for ham!

. . . . Netop som jeg skrev om ham, traadte han ind. Han og Bertha kom fra Byen med Syvtoget, og saa satte han sig ind for at underholde mig.

Al hans Underholdning var en tillukket Mund, et Par tunge Øjne. Men nu fik jeg Lyst til at høre ham tale, og jeg sagde et Par Ord om den stakkels Hjulmandsenke, som har svært ved at holde paa sit Hus. Og virkelig han fik Munden paa Gled.

Rent juridisk kunde han maaske træde til

Hjælp; hans Sagførerforretning var ikke blot raadgivende, den var saa — ligefrem godgørende, at den mangfoldige Gange før havde udbetalt et stakkels Menneske svimlende Summer paa det glatte Ansigt. Der var uendelig mange, som var gaaet taknemlig bort. Det ene mere indviklede og fortvivlede Tilfælde fortalte han om — — han skulde gaa til Hjulmandsenken.

Bertha viste sig i Døren. Hendes Ansigt blev baade hvidt og rødt af Forbavselse over hans høje Tale. Mig faldt det ind, at da han de første Gange kom her i Huset, var han netop snaksom, højttalende. Men han blev stille, højtidelig, tavs, hemmelighedsfuld — var det Bertha?

Igen staar jeg overfor dette fortumlende Spørgsmaal: er der mere Forstaaelse end jeg aner.

Naa, og hvad mere har jeg at skrive — at hun gik til Chatollet, at de nu er borte — til Vinstue eller hvor!

Der er en Lyd, som hele Tiden falder mig i Tanke: Jesus-Marie!

Det er som selve Lyden dæmper, døver. Men jeg tør knap nok tænke paa Jesus — nej, det som skal udkæmpes her i denne Stue kan nok ikke taale dette Navn.

. . . . Saa, var det nu forkert, jeg svarede!

Telefonen ringede. Bertha sagde, at hun var med Kruse henne paa Apoteket. Kruse er Ven med den tykke Provisor Byberg, og de vilde live ham lidt op paa Nattevagten, — om jeg ikke havde Tid at komme derhen.

Jeg svarede nej. Det kom saa overraskende. Og saa tænkte jeg paa, at hvis man saa mig derhenne — alene det, om man saa hende! Ja, tænker hun da ikke paa, at hun er Præstekone nær en lille Stationsby, hvor den mindste Ting hvirvles omkring.

Jeg har en saa glubende Lyst til at gaa, gaa, ikke mellem et Par Lygter, men ud ad Landet, langt ud, hvor ingen kender mig!

Gaa, i en fremmed By, kaste Blikket ind ad smaa Ruder, glæde mig over, at der dog er Mennesker, som kan se hinanden i Øjnene, tale frit og glade lovsynge Herren.

En Gang var jeg den frieste og gladeste af alle — nu er jeg en bittert fortvivlet Ægtemand og angst, saa angst, saa angst.

Jeg prøvede at gaa ud. I Gaarden saa jeg, at der var faldet Sne, og paa Landevejen føg det som ellers aldrig først i November. Vel en Timestid blev jeg ved at gaa, men det blev for slemt at stemme sig op imod Blæst og Fog, jeg blev træt og forkommen.

Paa Hjemvejen næsten bares jeg af Sted med de hvirvlende Fnug, og en enkelt Kane skingrede forbi mig. Jeg kom til at tænke paa mit lille Letsind fra i Februar, da jeg anskaffede Sparkstøtting — og saa var Vinteren forbi den Dag, jeg fik den ud.

Det var den Gang mit højeste Ønske at stryge af Sted ud ad Vejen med min lille pelsklædte Frue foran! — I Vinter maa min Sparkstøtting ogsaa staa urørt.

Ved mit Vindu, med Blyanten i Haanden og mit Hæfte trykket fast mod Ruden — herfra nyder jeg det vilde Vejr; men saa, inde i mig selv. — —

Mine Tanker er langt tilbage i Tiden, en Vinterdag ved min Fars tilsneede Grav. Jeg ser ud over den, ud mod de snedækte Marker og Søer, mod Vejen, som snor sig derimellem. Jeg føler det, som snor den Vej sig ustandseligt, evigt bort fra den lille Grav, fra min Mor, som sørger, og fra Huset, som jeg har kært.

Men den lange, lange Vej skal jeg gaa, skønt mit Sind er forundret og bange, og inde i mig brummer og bruser det. Jeg som ikke har Sang skabt i min Strube mærker det knirke og smerte derinde, og jeg hører det som Toner, og tilsidst kommer Ordene:

Der sker i Verden ene det
som du, min Jesus vil!

Sneen lyser fra Træer og Tage, i Maanelysets Skær funkler Kirketaarnet derovre. Sneen har dulmet mit Sind, og Mindet om den tunge Dag ved Fars Grav rækker ud imod Dagen i Dag, mod *den* snoede Vej foran mit Vindue, som jeg nu skal for at søge Berthas underlige Hjerte.

Jesus, hvor kunde jeg glemme dit Navn! Tusind Midler og tusind Veje fører til dig — ogsaa mig vil du føre igennem det som skal ske.

Herre Jesus, jeg nævner dit Navn og med Tillid.

Jeg kastede i Dag Jord paa gamle Jørgen Hjulmand. Men da jeg talte ved Graven, skete det, at jeg kom fra det, jeg gik helt i Staa. Det som forvirrede mig, var — ja, det var jo i Foraaret, jeg talte med ham og Hansigne om at holde sammen og ikke svigte, og nu, nu svigter mit eget Liv, og min Sandhedskærlighed, den svigtede i Gaar.

Mens jeg sidder med det lille Hæfte foran mig og vil tale mig selv til Rette, saa forstaar jeg knapt, at jeg svigtede i Gaar.

Hvad er der egentlig sket siden den Dag, Bertha bad mig hjælpe! At hun og Kruse har været ude hver Aften, at jeg har stridt for at se naturlig ud, naar hun i sene Nattetimer kom hjem, er det noget!

Hvorfor skulde jeg ogsaa netop i Gaar vide, at de var hos Christian eller rettere hos Christians Kone — Viola havde udtrykkelig bedt dem, sagde Bertha.

Men Fru Kruse var det. Jeg husker, at Bertha for lang Tid siden, før Kruse fik sin Gang her i Huset lod falde Ord om de to, Ord der nærmest gav mig Indtryk af, at der var noget fordægtigt — ja, det var vist for stærkt — —

Det er underligt, at det er saa svært for mig i Dag at gribe fast om det og sige, at jeg løj, narrede i Gaar. Men lad mig rigtig skrive som det gik til; vel føler jeg, at det at skrive er at undskylde, forklare, forbedre; men jeg ved jo nok, at jeg gjorde forkert.

Fra Vinduet havde jeg set Fru Kruses skarpe Ansigt udenfor Gaarden. Jeg tænkte, om hun ventede paa Manden. Og hun ventede længe. Tilsidst kom hun ind og spurgte efter ham, og jeg sagde, som det da ogsaa var sandt, at han var henne hos Christians. Men da hun var gaaet — hun blev staaende lidt, som om hun vilde sige noget til mig, og det kan jo godt være, at mit Ansigt var lidt usikkert, og hendes er jo netop saa bestemt.

Naa, men saa var det, at jeg bagefter fik den Tanke at gaa til Telefonen og fortælle det til Bertha, at hun var paa Vej. Og hun traf ikke sin Mand hos Christians.

Selv som Barn har jeg ikke kunnet lyve, og det har været mig imod at være underfundig! Det var ikke af Religion, men, ja, jeg hader Løgn — og min Moder hadede Løgn.

Jeg har ikke sovet for det i Nat, og Ligtalen mislykkedes.

Det var ogsaa uheldigt, at jeg valgte Ordene: Talede jeg med Menneskers og Engles Tungemaal, men havde ikke Kærlighed, da var jeg et lydende Malm og en klingende Bjælde! For mens jeg talte saa kom det over mig, at *min* Tale var kun som lydende Malm og klingende Bjælde. Jeg hørte mine egne Ord tone inde i Munden paa mig og rulle ud i Luften som skingrende Lyd.

Og aldrig før har jeg saadan *tænkt* over mine egne Ord, mens jeg talte. Før har det altid været, som om Ordene kom af sig selv og gik til de andres Hjerte.

Men Hansigne, hun græd. Maaske Gud alligevel denne Gang endnu hjalp mig til at udføre min Præstegerning, hjalp mig, skønt jeg fortjente det saa lidt.

. . . . Jeg havde rejst mig, og jeg var gaaet omkring i Stuerne hernede, mens jeg lod Lamperne brænde alle Vegne. Men det hele var mig saa fremmed, Stuerne, Møblerne og hver mindste lille Ting. Den trearmede Lysestage, som jeg havde fra min Bedstefar, og som var noget af det første, mit Øje har set her i dette Liv, den stirrede jeg paa, løftede den, og jeg tændte dens tre Lys. Men de skinnede som noget, jeg aldrig før havde kendt. Mit Hjerte, mit Sind er forrykket.

Saa tillukket var det, at jeg ikke mærkede, der var nogen i Stuerne, før Gudde stod tæt foran mig og hviskede:

„Fru Bøgholm sidder i Studereværelset!“

Da jeg traadte ind i Værelset, gik Inger-Marie mig i Møde.

„Gud, hvor ser du medtaget og forandret ud!“ var hendes Udbrud.

Jeg tænkte paa, om hun maaske havde set mit lille Hæfte, og jeg stod og tænkte paa det endnu, da hun kom helt hen til mig og saa mig op i mine Øjne:

„Harald, det er undertiden, det hjælper at tale med en!“ sagde hun. Og hun, der altid er klog og overlegen, hun saa nu saa deltagende ud, at jeg maatte spørge:

„Ved du noget!“

Hun nikkede, — hun tog min Haand. Og jeg ved ikke, hvordan det kom; men lidt efter sad vi sammen i Sofaen, jeg bøjede mit Hoved og hviskede:

„Det er saa svært — forfærdelig svært, og jeg vil da saa gerne hjælpe hende!“

„Hjælpe!“ spurgte hun, „hvormed!“

„Du maa ikke blive vred, Inger-Marie, men jeg har allerede sagt formeget. Det er jo ikke min Hemmelighed, men du, der er hendes Søster —“

„Hør Harald, skammer I jer ikke — har Bertha virkelig forlangt, at du skulde *hjælpe* hende. Joh, jeg skal nok holde Mund; men det,

det er dog for galt! Kan hun ikke en Gang selv klare sine egne Historier — —“

Inger-Marie var sprunget op, ivrig som hun er. Men det var, som om hendes Udbrud løsnede for noget i mig. Jeg svarede intet; men da hun sagde, at nu skulde *hun* hjælpe, og det, saa det kunde forslaa, saa bad jeg hende være varsom, og det lovede hun.

Hun er gaaet. Og maaske er det dumt, at jeg har skrevet vor Samtale ned her i Bogen, — det vilde gøre den stolte Bertha bedrøvet, at Inger-Marie og jeg har talt om *hende*. Men det har gjort godt at skrive — aa nej, jeg ved snart ikke rigtig. Indtil i Dag troede jeg, at alene Bertha og jeg vidste noget! Der er altsaa en tredie; men er der flere!

Jo, vore to smaa Børn, ved de mon noget — nu Carls trodsige Optræden i Dag, hvordan skal jeg forklare den — han har dog aldrig før vist Uvilje mod sin Mor.

Han var faldet og havde stødt sig et ordentligt Hul i Panden; den gamle Mette Lystkær havde saa trukket ham ind i sit Køkken. Hun havde søgt et rigtig gammelt Spindevæv frem og lagt det over Saaret; et Stykke brunt Indpakningspapir havde hun lagt ovenpaa og saa klistret det hele rigtig godt til med Spyt.

Gudde, som jo nok syntes, det var lidt forkert, turde ikke fjerne det af Angst for gamle Mettes onde Øjne — ja, for det er sørgeligt som

Folk stadigvæk er overtroiske. Men det var ikke det, jeg vilde skrive op for at huske det. Det var, at da Bertha kom hjem og vilde tage det væk — Carl skreg og slog om sig; hun maatte ikke røre ham.

„Far skal!“ skreg han — „Far skal!“

Er det nu Overtro, naar jeg spørger, om der ikke er hemmelige Veje til Forstaaelse — aa, Forstaaelse af Berthas Sind — ikke en Gang jeg forstaar det.

Jeg talte med hende, jeg spurgte hende, som jeg har spurgt saa mange fremmede, om hun havde glemt, der en Gang kom en Regnskabsdag, om hun havde glemt, at Gud havde sin Vej.

Det var svært at tale som Præst til hende, for mit Hjerte hængte sig ved mine Ord, og de sitrede.

Carl og Marias Navne tog jeg frem, — de to Navne kunde mildne Gud paa den store Dag!

Men Bertha, hun saa paa sine Fingre. En Blanket, som laa til Udfyldelse, tog hun, bøjede de skarpe Hjørner og brugte dem til at pudse sin Ringfingernegl.

Nu er Børnene i Seng, og alle Lamper i Præstegaarden slukket. Kun foran mit Hæfte brænder tre store nye Lys i den gamle Malmstage. Hvor langt ned skal de brænde. før den vildfarne kommer hjem — og kommer hun saa *hjem!*

„Den Sparkstøtting, du fik sidste Vinter, staar jo og falder i Staver — har du noget imod, at Kruse og jeg laaner den i Morgen, hvis Vejret holder!“

„Selvfølgelig ikke!“

„Jamen, du synes ikke det er underligt, vel!“

Da Bertha sagde det, saa følte jeg mig tilmode som da jeg var lille — jeg følte det, som var det Juleaften, og den paa en eller anden Maade blev komplet ødelagt. Men saa kom jeg heldigvis til at le af mig selv og det hele — naa, det rørte hende, og hun udbrød:

„Jeg tænker virkelig saa tit paa, at jeg fortryder, at jeg er saa lidt for dig. Aa, Harald, jeg forsikrer dig for, jeg kunde have Lyst til, naar jeg faar Tid, at skrive en Bog om, hvor god du er imod mig og altid har været — —“

Hun saa hen paa mit, jeg kunde næsten sige, alvorligt smilende Ansigt, saa fortsatte hun:

„Men naar du er saa god, saa kommer det vel af, at du er saa kristelig, eller fordi du holder af mig, synes du stadig, jeg er smuk, hvad! — Ligesaa smuk, som før jeg fik Børnene — se paa mig!“

Hun stod i Værelset med løst Haar, i Skørt og Chemise. Hun drejede Kontakten om. Jeg skulde se hende i fuldt Lys, skulde jeg.

Jeg følte det ikke underligt, at hun bad mig om det, saa da jeg blev bedt om at se paa hende, gjorde jeg det, et Sekund blot, men saa maatte jeg se bort. For i det Sekund gik det op for mig, hvor forandret hun var blevet.

Jeg havde ikke før set, at hendes Haar var blevet tyndt, at hendes Øjne var matte og hendes Figur, hendes Bryst ældet og slet ikke som jeg kendte det.

Saa var der noget inde i mig, noget, som dukkede frem af mit Hjertes lønlige Dyb, fra min Trang til at hjælpe ud over alle Grænser. Jeg svarede:

„Du er smuk som altid.“

„Det synes jeg ogsaa selv; men andre, hvad synes de?“ —

Jeg forstod hvem hun tænkte paa, da hun sagde andre; men fra samme lønlige Dyb kom mit Svar:

„Alle maa synes som du selv!“ Jeg kunde ikke nævne Kruses Navn.

Men hun strakte Armene op i Luften, som om hun blev glad. Saa drejede hun igen Kontakten og gik ind i sit Soveværelse.

Jeg vil ikke skrive mine Tanker. For jeg vil helst ikke tænke. Jeg sidder her med min lille Bog, jeg tør ikke flytte mig fra min Stol, jeg tør ikke for mine Tanker. Men I tre Lys skal skinne paa mit forhærdede Sind, paa Præsten som lyver, lyver i sit Hjertes Enfoldighed og af Kærlighed.

Det er Søndag. Da jeg stod for Alteret i Formiddags, væltede jeg det ene Blomsterglas. Det var noget pinligt, og det er, som om de daglige Ting bliver mig saa svære. Da jeg saa stod paa Prædikestolen, aflyste jeg Bibellæsningen baade her og i Annekset, i Fredags havde jeg nemlig talt med Biskoppen.

Jeg kunde jo ikke godt forklare, hvorfor jeg vilde opgive min Præstegerning. Og da han hørte, at der ikke var Tvivl i min Tro og at jeg knap nok havde svigtet i Gerningen, saa bad han mig blive — det var svært at faa oprigtige Præster, sagde han. Jeg vilde nødig blive, men han foreslog Forflyttelse, og saa lovede jeg at være her, til der kom noget andet.

Men nu jeg kom dumt af Sted med det Blomsterglas, angrede det mig alligevel, og jeg sidder her i den store Gaard, der synes mig saa tom og øde — ja, alle de daglige Smaating, de bliver saa svære, saa store; men Børnene, de er blevet saa stille.

Hvornaar har jeg sidst skrevet i mit Hæfte; jeg fortryder, at jeg ikke har sat Dato.

Børnene er blevet saa stille, sluttede jeg. Ak ja, det har de været længe. De ser paa Bertha med store Øjne, saa ser de hen paa mig, og Carl — jo, nu forstaar han.

Jeg maa være glad for Gudde; hun er mere for de Børn end Far og Mor. Forleden legede hun med dem i Spisestuen; jeg skulde derigennem, saa hørte jeg Carl sige til hende:

„Gudde, tror Du Far og Mor mer bliver glade for hinanden?“

Da gik det op for mig, at det Liv, der føres her i Præstegaarden, det er ikke længere til Spørgsmaal om Løgn eller Lykke — det *er* en Ulykke for Børnene!

Bertha svarede kun:

„Jeg tror, jeg skulde rejse bort en Tid!“

Jeg svarede dig ikke til de Ord, og jeg lod dig ogsaa gaa den vante Aftentur. Men jeg ønskede, at den Dag vilde komme, den Nat, da du laa og skulde dø, men ikke kunde, fordi du maatte tænke paa, at du en Gang valgte din egen Lyst i Stedet for dine Børns Fred.

Du havde samme Dag lagt et Brev til Carl, en Femogtyveøre i en Konvolut. Paa Konvolutten stod to Ord: Fra Mor — har du egentlig Lov til at bruge det Ord, Bertha.

Ok, men det var saavist ikke for at trætte og skænde, at jeg tog min Bog frem og skrev. Det var med samme Tanke, som da jeg i sin Tid begyndte for at gøre mit Regnskab op, ikke for dig Bertha, men for de Mennesker, som jeg haaber at kunne forlade, mens de endnu har, omend kun lille Respekt for mig som Præst og som Menneske.

Næsten daglig læser jeg det i mine Sognebørns Øjne, at de stiller sig paa en ny Maade overfor mig. De ser undersøgende paa mig, medfølende. Og min Uven, den gamle Skolekammerat, der flyttede her til Annekset og levede frit Liv med den lille Gudde, som nu er i Præstegaarden, han stod forleden og ventede paa mig, og han sagde til mig:

„Naa Gamle, skal Pigebørn tages med Baslemaner — jo, i Øjet!“

I Dag kom den venlige Frøken Lyhne til mig, da jeg stod ved Skolen. Hun vilde tale med mig, og hun spurgte, om jeg vidste, at Hansigne, Hjulmandens Enke var ved at miste Huset.

„Jeg vilde gerne gøre Dem opmærksom paa, at der er en, som ødelægger meget Liv her i Sognet. Det er Kaj Kruse — kunde De ikke, Hr. Pastor — —“

Jeg saa paa hende. Frøken Ingeborg Lyhne er et ejendommeligt Menneske, hendes mørkebrune Dragt, hendes farveløse Ansigt under det brune Slør, det har altid forekommet mig, som om hun ikke rigtig levede, var kun Drøm og Poesi — — ja, jeg ved ikke, og det er jo ligemeget! Men da hun talte, saa hun bevæget ud, ængstelig; jeg følte det, som mente hun mere, end hun sagde med sine Ord.

„Og saa var der en anden Ting, jeg vilde tale om!“ fortsatte hun, og jeg lukkede mine Øjne.

„Der har de sidste Søndage staaet halvgamle Blomster paa Altret! Jeg ved ikke — men vilde det være urigtigt, hvis jeg bad om at maatte forsyne Glassene til Helligdagene?“

Jeg aabnede Øjnene. Saa var det saadan, at jeg kom til at se lige ind i hendes Mund, saa' de hvide Tænder og den mærkelig blege Tunge — —

Nej, jeg kan ikke forklare det Indtryk. Men det jeg vilde samle mig til, det ved jeg nok, det var at sige min Kone alvorligt, at jeg den Dag i Morgen gaar til Kruse og forlanger Besked, om han da har solgt Hjulmandens Hus og selv vil beholde Enkens Penge.

... Det er underligt, at naar man har forberedt sig paa at tale om en Ting, saa siger man det dog ikke, som man havde besluttet, og det hele gaar altid anderledes, end man tænkte.

Naa, jeg var jo heller ikke forberedt paa, at Bertha først skulde komme hjem henad Morgenlysningen og være saa optaget af sin Skovtur, Skovtur, om Natten, i taageklamt Novembervejr, at hun absolut maatte tale om det og bede mig tage med dem ud næste Nat. — Det vilde oplive mig, mente hun.

Jeg er blevet saa smilende — ikke det, at jeg gerne vil vise et ubekymret Ansigt. Men inde i mit Hjerte kan jeg virkelig smile, og det trængte op i mit Ansigt, da jeg nu pludselig saa Kruse, hende og mig stavre af Sted gennem Skoven i Nattetaagen. Jeg vilde jo nok gaa bagest, og saa vilde jeg smile, eller jeg vilde fortvivle, naar jeg tænkte paa Carl og lille Maria.

Naa, saa sagde jeg, at jeg hellere vilde spadsere alene med Kruse, for man fortalte, at der var Kludder med Pengene for Hjulmandens Hus. Enken havde ingen faaet.

„Hvem har sagt det!“

Berthas Øjne forandrede pludselig Udtryk. De saa ud som en Gang for mange Aar siden, i vor Forlovelsestid — da fik jeg Ørfigner, nu stod jeg og smilede.

Jeg tænkte, at jeg ikke vilde lyve, og saa sagde jeg, at det var Frøken Lyhne.

„Naa, og hvad sagde hun saa mere!“

„Hun spurgte egentlig kun, om hun maatte skifte Blomster i Kirken!“

„Gjorde hun det, den fine Blomst — hun mener altsaa, at jeg forsømmer det! Sagde hun ikke ogsaa, at jeg forsømte dig? Vilde hun maaske ogsaa, at du skulde skifte og tage hende — nej, det er dog det utroligste, jeg i mit Liv har hørt!“

Hun standsede og saa sig om, harmdirrende, raadvild. Saa begyndte hun igen:

„Harald, du maa invitere hende hjem her en Dag! Jeg vil se hende gaa her i Stuerne! Og saa vil jeg bede Inger-Marie — nej, hun er bleven saa dydig, nej, Viola, ikke Christian, kun Viola — vi skal haane hende, Blomsten.“

Da hun havde sagt det, blev jeg alvorlig, og jeg gik tæt hen til hende:

„Bertha, nu taler du over dig! Frøken Lyhne skal ikke inviteres, hun skal ikke haanes her; men du skulde komme til Fornuft!“

„Er det da rigtigt, at *du* elsker mig ligesaa højt som før! — Harald, du skal svare mig!“

Hun saa paa mig. Og kunde jeg udgrunde de Øjnes Udtryk — ja, saa var jeg vel Verdens klogeste Mand. Men jeg tænkte ikke saa meget paa det, for ved at se deres Skyhed og Usikkerhed, saa var det, som der døde noget i mig.

Jeg svarede ikke paa hendes Spørgsmaal, men saa roligt paa hende og sagde:

„Bertha, der er en anden Kvinde, som burde inviteres her i Huset — Fru Kruse."

Jeg troede, hun vilde have slaaet mig eller sparket mig for de Ord; men hendes Øjne blev blege, og tilsidst bøjede hun Hovedet:

„Det skal jeg sørge for; men maa jeg saa selv tale med Kruse om det Hus!"

Saadan faldt vor Samtale. Hun kom senere hen til mig, hun listede sig til mig, lagde Armen om min Hals og vilde se mig ind i Øjnene, kærligt bønfaldende. Men da vrængede det i mit Hjerte, det kom ikke op i mit Ansigt, men jeg forstod, at nu *elskede* jeg ikke længere min Kone.

Lille Bertha, hvorfor hykler du for mig!

Der er blevet anderledes i Præstegaarden i det sidste Par Uger, men saa skete der i Nat, Jesus være lovet noget, som trods alt, hvad der har ramt os, bringer mig til at tænke, at jeg maaske vil savnes i min Gerning her mellem mine Sognebørn.

Der blev ringet paa Telefonen i Nat; det var Frøken Lyhne. Hun bad undskylde; men hun var kommet hjem med sidste Tog, og da hørte hun, at der var Spektakel og Fuldskab nede ved Stationshusene.

Jeg var kommet halvpaaklædt til Telefonen, men det varede ikke længe, før jeg var i Tøjet og af Sted. Det var hos den høje, hoftelamme, fordrukne Ligkistesnedker, der var Spektakel. Ud imod mig lød drukne Menneskers larmende Stemmer; det var Salmer de sang.

Ingen mærkede jeg kom ind i Stuen. De stod i en Rundkreds og sang, hver med en Flaske eller et Glas i Haanden. Først da jeg traadte indenfor Rundkredsen, saa jeg, der stod en tillukket Ligkiste i Midten.

„Naa, der kommer jo Præsten lige saa bestemt til at holde Talen!“ raabte en op, saa blev de alle tavse, jeg tror ædru. Et Par skyndte sig hen for at skrue Laaget fra; en drukken Kammerat var lagt i Kisten.

Jeg blev saa forarget paa dem, at jeg talte til dem som — ja, som jeg plejede at tale, før jeg her i Huset fik den Uro og det Samvittighedsnag, som har gjort min Forkyndelse usikker i den sidste Tid. Tilsidst talte jeg med hver enkelt, og da jeg gik bort, var det med Fornemmelse af, at jeg var naaet til at faa dem i Tale. Jeg tror, der vil komme nogle af dem i Kirke paa Søndag, og jeg er glad ved at skulle byde dem Velkommen.

Aa, Jesus, intet Menneske kan forstaa den Glæde, der er ved at byde nye Gæster Velkommen i dit Hus. Ens egen Uværdighed, ens Bekymringer svinder ved den Tanke — kunde blot Bertha dele den Følelse.

Bertha — ja, jeg forstaar dig ikke. I Søndags sad du for første Gang i lang Tid i Kirken med Carl og Maria. Saa du, Maria var krøbet op paa Bænken og stirrede, da hun saa mig iført Messehagl! Bertha, det var dine Øjne; hun stirrede med, dine usikre spørgende Øjne, naar du synger og er bange for ikke at holde Tonen; men der var Stolthed og Glæde i hendes Øjne, og det søger jeg nu forgæves i dine.

Se, naar jeg før hjalp dig eller vilde hjælpe dig ud over Forelskelsen, som du selv mente, det var bedst *ikke* at give efter for, saa var det af Frygt for at miste dig, i Sorg over Børnenes Fremtid og lidt med Tanke paa Menigheden. Hvis du nu beder mig hjælpe, saa gør jeg det, fordi jeg har Medynk med dig, af Kristenkærlighed. Det kan godt være, at mine Følelser skulde være større, og at jeg kun er en ringe Mand, men Bertha, dine usikre Øjne, de gør mig kold.

Nu jeg sidder med mit Hæfte foran mig. tænker jeg saa roligt, saa sikkert. Jeg tager det hele, næsten som var jeg kun en Tilskuer i Livet; men kommer den Tid, da Gud forener os i oprigtig Følelse for vore Børn, da skal du alligevel vide, at jeg Dag og Nat har grublet og har pintes.

Naar du og den stille Gæst, saaledes som I de sidste Aftener har siddet derinde i Dagligstuen, tavse eller hviskende, saa det har gyst i mig af Uhygge og Angst. Naar han gik, og du var i Seng, saa har jeg siddet tilbage her eller vandret om i Stuen, I havde forladt — skønt du ikke længere mærkede det, mit Legeme har ikke ladet mig i Ro.

Er der mon noget Menneske, der har følt sit Legeme saa vaandefuldt som jeg — og mest netop nu, du viger fra mig.

Jo, jeg kommer i Tanke om, den Aften, da Fru Kruse var her — hør, Bertha, var det ikke den Aften, der vendte dit Sind? Hos mig mærkes den Aften endnu.

Jeg som ellers let kan tage mig fri, maatte netop arbejde paa mit Værelse. Men Døren stod aaben, og Fru Kruse talte højt. Jeg tog et Papir, og jeg stenograferede alt, hvad hun sagde, skønt jeg endnu sandelig husker det tydeligt nok.

Tilsidst gik jeg ind til jer, jeg havde faaet Medfølelse med det underlige Kompagni. Kruse sad som altid tavs, lidt forlegen. Du stod op bag ved Lænestolen, og du stred tappert for at faa din Mening indført, men Fruen i Sofaen — —

„De skulde lade min Mand lægge en Aftenkaabe om Deres Skuldre, han er som født til at svøbe den om en, elegant, blødt, inciterende, saa hver mindste Nerve spiler sig ud og frydes i Sanseglæde!“

Med de Ord blev jeg modtaget i Stuen.

Jeg vil ikke skrive, hvad jeg stenograferede. Jeg forstod, at der er Mennesker, for hvem Erotik og Sanselighed er Livets største og eneste. Hun lagde saavist ikke Skjul paa, at vor stille Gæst var Mester i den Kunst at lade en Kvinde føle Elskovens Sødme.

Tit og ofte har jeg tænkt paa, hvorfor hun sagde alt det, og hvorledes kunde hun faa Ordene over sine Læber. Og jeg har spurgt, om det var hendes ublufærdige Tale, der bevirkede Forandringen hos dig. Jeg ved ganske vist fra Inger-Marie, at *hun* paa mange Maader skræmmede dig til at opgive jeres Udflugter og sidde herhjemme i Stedet. Og Bertha, du skal ikke have for megen Tillid til vor lille letsindige Svigerinde; Viola er lige saa fortællesyg, som hun er higende efter Morskab.

Fra hende ved jeg, at *du* fik Penge hos din Far — det passede med de Penge, som betaltes Enken for Huset. Og saa har jeg spurgt mig, om det var den Gang du saa, at den stille Gæst var medtaget af Krigens Spekulationer — var det derefter, du tabte Interessen og tyede hjem her til Stuen fremfor paa Apoteket eller det ubegribelige, Vesterbros Vinstue.

Børnene var det i alt Fald ikke, som holdt dig til Hjemmet.

Det er Julemorgen. Om nogle faa Timer kalder Klokkerne sammen; Skolebørnene vil samle sig i Sakristiet, og festklædte, med Lys i Haanden vil de, to og to vandre op til Alteret syngende: Her komme Jesus dine Smaa.

I det Optog vil Carl være med; hans Far skal ligge knælende for Alteret — men hvor kommer hans Far, Præsten fra.

Jesus, jeg maa tale med dig. Jeg maa bede dig om Fred til Gudstjenesten, for mit Hjerte er oprevet, Synden har haft sin Klo i mit stakkels Kød!

Alt ved du, bedre end jeg selv forstaar du, og dog maa jeg forklare, undskylde! — Tilgiv Herre, din Tjener pines.

Er det syndigt, at jeg altid venter saa mègen Glæde af den hellige Juleaften! Er det syndigt, at det store Budskab, som jeg har den Lykke at forkynde vækker Forventning i min egen Sjæl! Og, Herre er det syndigt, at min blussende Længsel, higer, attraar Fred, Hvile!

Det *var* syndigt — og ved du Herre, hvorfor jeg pludselig føler det? — Jo, de næste Ord, jeg fandt i min Hjerne, var: Kaj Kruse kom herhen om Eftermiddagen — —

Min Kristentro, min Julefryd og saa Kaj Kruse! Herre, du har givet din ringe Tjener haarde Prøvelser; men jeg bøjer mig for din Haand, fortsætter, forklarer om Kaj Kruse.

Trods hans Tavshed ved vi jo, at han har lidt Tab ved Krigen; han er en nervøs nedbrudt Mand, og han er fattig. Da jeg kom hjem fra Kirketjenesten havde han været her, og han var gaaet med smukke Gaver selv til Konen, som Bertha dog ikke kan forsone sig med.

Da vi havde haft Træet tændt, og Børnene var i Seng, og vi sad ved Kaffebordet, foreslog Bertha pludselig, at vi skulde gaa hen paa Apoteket. Kruse vilde komme og underholde Byberg, og det var længe siden hun havde været derhenne.

Hvorfor sagde jeg ikke nej. Jeg tror, der i Berthas Øjne var et Skær af rige Løfter. Jeg sagde ja, og i samme Minut begyndte i min Hjerne en sviende Kamp: skulde jeg blive hjemme og forberede mig til i Dag, eller skulde jeg gaa med.

En trist Lampe brændte i Nattevagtsstuen paa Apoteket, og i den dunkle Belysning sad vi om et lille Bord; men af de stærke Drikke nød kun Byberg selv. Vi andre tre sad stille; kun nu og da faldt en tilfældig Bemærkning, og i den dumpe Stilhed glemte jeg Højtiden udenom mig, sløvedes for alle Indtryk, tænkte ikke paa, at Fru Kruse ikke kom, mærkede knap nok Kruses Nærværelse.

Jeg sad og stirrede paa Bertha, jeg spejdede efter, om der ikke skulde vise sig Tegn fra hendes Godhed for mig. For vel var mine Tanker sløvede, men dybt, i mig luede noget, groede det frem, som — — — ja, vi stakkels Mennesker, for hvis Fod ligger der ikke Fald.

Et Øjeblik gik vi alle fire ind i Apoteket. Byberg vilde ved en osende Cyklelygte se efter, om der ikke fandtes et eller andet Juleknas — aa, jeg skammede mig, hver Gang det Ord Jul kom en paa Tungen! — Ved et Tilfælde strejfede min Haand Berthas Kind — ak, Gud, det var Hundrede Aar siden jeg havde rørt den Kind! Jeg greb hendes Haand, jeg trykkede den til mine Læber, og jeg hviskede kun:

„Aa, Bertha!“

Hørte hun, forstod hun, det var Attraa!

Lygten flammede op, smeldede paa de sidste Blaf. Med Sodapastiller og Kongen af Danmarksbolcher skyndte vi os ind til det lille Bord.

Jeg vilde gerne gaa, men kunde ikke sige det, turde ikke forlade de sære tre, den tykke, pimpende Provisor, den billedskønne, gumlende stille Gæst og hende, hende jeg attraaede —

hver en Draabe i mine Aarer brændte og skreg efter Hvilen i hende.

Det var sent, meget sent, da jeg sagde Godnat, og jeg vilde gaa ind i mit Værelse og forberede mig til i Dag. Men hendes spørgende Blik standsede mig et Sekund. Jeg slog Øjnene til Jorden; men da jeg saa op igen, var hun dødtræt. Jeg fulgte hende til Soveværelset, men saa gik jeg ind til mig selv.

Jesus, du hørte, jeg bad, og du saa mig knæle. Hvorfor slog du mig da ikke med Blindhed og Døvhed, hvorfor lammede du ikke mit Sind og min Sans! Hvorfor gør du mig ynkelig!

Op og ned i de kolde Stuer vandrede jeg. Mit Hoved værkede, Benene kunde næppe holde mig oppe — men mit Blod!

Jeg klædte mig af, jeg foldede mine Hænder til Fred i Sindet, til Fred i Dig.

Saa blev det Vanvid i min Hjerne — jeg *var* hos min Hustru, den utro og vildfarne.

De løfterige Øjne var lukket tæt, hendes Sjæl var lænket i Søvnen saa trygt og fast, hendes Legeme opløst i dødmat Træthed —

Men netop saa — — Dyret — Dyret!

. . . . Klokkerne kimer. Nu samles Børnene, Præsten sidder som et klynkende Kræ.

Jesus, giv mig din Haand, hold mig fast — Jesus, jeg tror paa Dig.

„Ved du ikke, at du er Guds Tempel, og Guds Aand bor i dig!“ — Julen er gaaet, det nye Aar har flere Dage vist sit Graavejrsansigt gennem Blæst og Regn, og hver Dag og Aften til den tidlige Morgentime har jeg stammet paa de Ord om Guds Tempel og mit skrøbelige Kød.

Naar jeg, træt af min Kamp, har kastet mig her paa min Divan, naar jeg har lukket mine Øjne, saa er det, som alt glider bort fra mig og som bliver jeg en helt anden. Dybt inde i mig taler en Stemme de samme, altid de samme Ord: Du skulde give den Pige det Ur igen!

Jeg føler, det er min Mors Sjæl som rører sig i mig, jeg føler den vil bøje mig helt ind i hendes Tankegang og give mig Fred. Men vaagner jeg saa, og vaagner i sit Værelse *hun*, Kvinden for mig, min Hustru, som jeg ikke tør røre — — mine Øjne kan jeg lukke, naar hun gaar mig forbi, men jeg hører hendes Trin, jeg lugter Duften af hendes Haar, og jeg fornemmer som et Pust hendes Gang over Gulvet.

Naar det skumrer, naar den stille Gæst og hun sidder derinde — jeg kan blive saa myg, saa — aa kunde jeg endda løbe ud ad Vejen i Rusk og i Regn, løbe, løbe . . . .

. . . . Sindssyg er jeg altsaa!

Bertha kom ind. Hun lukkede Døren efter sig, og saa sagde hun til mig:

„Harald, hvorfor vil du gøre alt saa svært, uh, saa forfærdelig svært!“

Jeg saa paa hende, og hun forklarede. En Mørkningsstund var Provisoren, Byberg, her hos mig; en Besked skulde han blot hente. Men jeg havde opholdt ham, jeg havde spurgt ham — aa, Jesus, hvor kan Fortvivlelse gøre et Menneske Fortræd — jeg havde spurgt, om der ikke var noget Lægemiddel til at tøjle sin Lidenskab med, naar man nu ikke vilde — —

Han svarede, at det hjalp at drikke. Først æggede det op, men efterhaanden, lidt efter lidt saa sløvede det saa dejligt.

Byberg havde røbet min Dumhed til Christian, Christian havde fortalt det til Viola, og Viola afleverede det hele til Bertha.

Berthas Øjne var store, og de var angstfulde, men saa var de alligevel saa underfundige.

Jeg vilde holde hende tilbage, forklare hende, hvor fortvivlet og forpint et Menneske kan blive; men hun forsvandt gennem Døren ind til Gæsten.

Jesus, du som harmedes og lod Figentræet visne, da du ønskede Frugten, og det var ikke i Figentiden — vilde du ikke tilgive, om jeg nu sprang ind og forlangte Fred i mit Hus og min Hustru tilbage.

Saa falder det mig ind, at han er fattig, fortrykt, ængstet siger Bertha — kun ved hun ikke, hvorfor, men hun længes efter at vide det.

Mit Hoved smerter, og Blodet vælter i mit Legeme — Jesus, riv ud af min Krop den blussende Brand. Gem mig, gem mig under Muldjorden og Grønsværen, dybt, dybt!

. . . . Atter aabnedes Døren, Bertha kom ind. Hendes Ansigt saa lidt fortrædeligt ud, men det forandredes straks. Hun gik hen og satte sig paa Divanen.

„Aa, hvor er han kedelig — jeg er saa træt af ham!“

Jeg spejdede, om hun mente det. Hun stirrede mod den lukkede Dør og hviskede hen til mig:

„Bare han dog vilde finde paa at blive borte, og ikke saadan hver eneste Aften — saa kunde vi to da snakke sammen! Og saa lugter det saadan derinde — jeg maatte lukke Vindu op, — Nej, man skulde virkelig tro, han ikke var rigtig proper med sig selv!“

Mit Hæfte havde jeg lukket. Nu greb jeg det, og jeg tog det lille Stenogram ud fra den Aften, Fru Kruse var her. Jeg kunde ikke modstaa at være lidt ond, og jeg læste op for hende:

„Men kan nu aldrig faa sine Sanser tilstrækkelig forfinede. Man føler dog først sit eget Legeme, naar man har lært at vride og strække sig i det mest raffinerede Linned. Ja, min Mand skifter Sokker og Undertøj to Gange daglig; men han er jo ogsaa saa gennemoutreret!“

„Hvad er dog det — skriver du, hvad vi siger!“ Bertha sad ganske overrasket, og hun greb ud efter mine Optegnelser.

Jeg lagde min Haand over dem. Hun sendte mig et Blik, nysgerrigt, men med et Blink, der ikke var til at tyde, som laa der en Verden gemt.

„Nej, min Ven,“ sagde jeg, og jeg tvang mig til at smile; men saa kom det ondskabsfulde igen op i mig: „Gaa hellere ind til din Gæst! — Maaske faar du en Gang Lov at læse mine Skriverier — men om mange Aar.“

Hun rejste sig og gik om imod mig med indsmigrende Bevægelser. Men jeg var ubøjelig, og saa gik hun lidt krænket. Jeg saa, hun rettede paa Frisuren, inden hun aabnede Døren.

Mange Aftener har jeg siddet som nu træt og forpint. Naar jeg er rigtig langt nede, saa kan det jage op i mig af Lyst til Hævn.

Jeg synes, jeg burde gaa ind til de to, som sidder der og tier og pjatter — om Stjernerne snakker de vel! For mig maa de i dette Øjeblik tale om den mest raffinerede Elskov, maa udføre de gemeneste Ting — mit Hjerte er jo saa dumt, at det ikke tror det. Men havde jeg ikke to smaa lyslokkede Kyllinger, som skal tage Lære af min Haand, saa levede de to ikke en Dag.

Jeg prøver paa at hviske til mig selv: Alle Ting tjener dem til Gode, som elsker Gud! — — Hvortil tjener den Komedie, som spilles her hver Aften.

Jeg er ærlig og redelig, et fint Menneske vil man sige — pøj, men jeg maa spytte mig i Ansigtet, spytte og vrænge ad mig Nar, Tossehovede! Men Carl, — Maria!

„Maa jeg igen sidde lidt! Jeg kan ikke holde det ud derinde — aa, Harald, ved Gud, det er *Fodsved*, han lugter af!“

Hun satte sig atter paa Divanen, og hendes Øjne saa langt efter min Bog; men jeg gentog blot højt:

„Fodsved!“

Saa lo jeg indvendigt, og jeg tænkte: Spyt nu og vræng ad dig selv, Du Tossehoved, Fodsvedsnar!

. . . . Tykke Streger over de sidste Linjer — ud af min Bog, ud af min Bevidsthed — — Og trøst mig saa Bog for det, som nu er sket!

Flere Gange havde Bertha ønsket, at Kruse vilde blive borte en Dagstid, to Dage, flere; — sidst ønskede hun det jo i Forgaars! Saa blev han borte uden at have sagt det, og straks kom alt, hvad der hedder Uro og Bekymring op i hendes Sind. Hun fløj hen til Fru Kruse, men da hun ikke var hjemme, tog Bertha til København.

Hun ved knap nok, hvordan hun har rendt rundt paa de københavnske Gader. En Søster til Kruse fik hun opsporet; men hvor han selv var blevet af, fik hun ikke at vide.

Atter imorges søgte hun Fru Kruse, og atter tog hun til København, og hun blev derinde hele Dagen.

Hun kom grædende fortvivlet hjem. Nu vidste hun, hvor Kruse var, og hun vidste ogsaa, hvor hun var selv.

„Kruse er taget af Politiet. Det er noget Kobber, der er sendt til Tyskland — jeg føler, han er uskyldig; men jeg ved ogsaa, at naar han har udstaaet sin Straf, hvis han saa ønsker, at jeg skal være hans, saa rejser jeg med ham!“

„Herregud!“ sagde jeg, for jeg blev arrig,

„hvorfor straks rejse — du skal se, han klarer sig uden slet saa megen Højtidelighed!“

Selvfølgelig var det ikke kønt sagt. Bertha fik stort Anfald af Desperation. Lægen maatte til, og nu ligger hun efter Sovepulver.

Saa, Hæfte, nu slutter vi to! For ikke sandt, det er bedst at slutte, inden man bliver sindssyg, og endnu staar jeg som Tilskuer, leende Tilskuer.

Mon der er nogen i Danmark, der kan vide, saadan som jeg nu ved det, at naar man er sat fast, spærret inde paa Mistanke, saa kan man godt faa Maden bragt!

En Arrestant kan godt faa en fremmed Mands Kone til at sætte alt i Bevægelse for at skaffe de lækreste Koteletter, de skønneste Appelsiner og fine Konfekter.

Blot Damen kan komme op i rette Tid og stille foran en bestemt Port ved Sukkenes Bro inden Klokken ni. — Saa bliver det modtaget, og Cellens stille Gæst faar at vide, at selv om Politiet holder ham fængslet, saa er der dog en Kvinde, som for hans Skyld kan glemme Mand og Børn.

Og der er en lille Dreng, som har staaet ved den Port. Han har staaet og ventet der sammen med sin dumme Far, mens Moderen forsvandt med Madkurven.

Han har ventet længe ved den Port, og han har spurgt og spurgt:

„Hvad er det for en Port — hvorfor bliver Mor derinde — er der ikke Fanger bag de Tremmer i Vinduerne — kommer Mor da aldrig tilbage.“

Drengen er saa lille. Han forstaar ikke Faderens tossede Smil. Og han glemmer hurtigt. Han fortæller intet til sin lille Søster.

Men det *er* et Fængsel, lille Carl! Din Mor kommer aldrig tilbage, og din Far, han har bedt en anden Præst om at komme i Kirken — — —

Lille Carl, du skal ikke græde, du forstaar det ikke, men din Far tror det:

Alle Ting tjener dem til Gode, som elsker Gud. Amen!

Fru Dagny Kruse skriver til Pastor Berthelsen.

Tirsdag.

Hr. Pastor Berthelsen.

Jeg har lovet mig selv at skrive til Dem — jeg trænger til at forklare for Dem. Naar mine Haandled er stive og trætte af en gennemmasseret Dag, saa er der intet saa behageligt som at fatte om en Pen — jeg elsker at skrive Breve. Behøves der saa Undskyldninger.

Nej, da jeg saa Dem staa og vente nedenfor Murermester Rasmussen i Krystalgade, mens Kajs Tante og jeg sammen med Deres Kone var oppe for at faa at vide om Veksler paa Kaj — aa, De rørte mig, saa jeg kunde have faldet Dem om Halsen midt under Lygten! — Hvor faa er det, som har Hjerte til at hjælpe en forpint Dame, hvis Mand er uforskyldt blevet anholdt! — Til Gengæld — en stakkels Tak, et Ønske for Deres Fremtid — —

Men De maa nu ikke tro, at Kaj og jeg er utaknemlige, eller at han er strafskyldig.

Kære Pastor Berthelsen, synes De, jeg er mærkværdig — jeg ved nok, at man taler om

Kærlighed straffer sin Løgner — det er mit Valgsprog. En sen Aften, da vi kom hjem fra et stort Selskab paa d'Angleterre — jeg havde glemt at laase for Zampa — Urskoven var kommet op i den — hvert Møbel var knust under dens vilde Omslyngelser.

Min Mand tilgav mig — han elsker mig jo! Men Ugen efter kom Krigen, Verdenskrigen — og hans Kompagnon — —

Husker De det, en stor Sag selv i de Dage! Han havde lavet Underslæb! Til min Mand havde han ganske vist udstedt Papir paa en Gæld til ham — men Kaj og jeg ulykkelige blev ruineret.

Forstaar De nu Kaj og mig, nu saa fortvivlede Dame — nej, De forstaar ikke. — Det vigtigste har jeg glemt at fortælle. Selskabet paa d'Angleterre, mens Zampa slap sig løs, det var et Forretningsselskab — min Mand havde den Dag solgt sin Fabrik — han solgte godt, for den var gaaet rigtig daarligt.

Saa kom Krigen — De ved, hvormange hundrede Millioner der er tjent paa Suppetabletter — men min Mand *havde* jo solgt — det var forfærdeligt!

Havde jeg nu haft Zampa —, men ja, det glemte jeg; min Mand skød den selvfølgelig straks samme Aften! Dog foreløbig havde vi jo Penge at leve af; men min Mand var for nedbøjet, for oprevet, nervøs af de to Ulykker, Kompagnonen og Fabriken — han kunde ikke mere.

Hans Tante ejede jo Lavegaard — den var udstykket, men Hovedbygningen stod tom. Saa bad hun Kaj bo her bare til nu i Februar — og vi er begge saa forfærdelig glade for det — netop fordi vi her traf Dem og Deres Kone. — Hvad de har været for os i den Tid, det kan virkelig ikke noget Menneske sige.

Jeg var begyndt at massere — der var saa mange, der havde ondt af, at jeg brugte mine Evner til at sige Folk Fremtiden af deres Øjne.

Kaj var saa nervespændt og nedbøjet, saa udpint og udslidt, at han ikke kunde taale vores lille Frida, saa hun er jo hos hans Tante, mens han selv gik rundt her og følte sig saa forurettet, saa forsmaaet og skæbnesønderslagen.

Men, naar han om Natten er vaagnet ved at jeg kom hjem fra min Massage — eller naar han selv kom hjem tidligt om Morgenen. Siden han kom hos Dem, har jeg kun set Smil om hans Mund, det Smil, man faar hos gode Mennesker som Dem og Deres Kone.

I har haft den allerlykkeligste Betydning — vil det ikke glæde Dem at vide, at han er ved at blive friere — smuk i Sind og sandelig i Udseende, som han var i gamle Dage — ak, nu kan De jo ikke se det!

Var det blot ikke kommet — jeg tror, at han og jeg, inden vi i næste Maaned skal herfra, atter vilde være blevet Jordens lykkeligste Mennesker! — For Kaj kan nemlig gøre en

Kvinde lykkelig — aabne Himmerig for hende — — uh nej, det Ord skulde jeg vist ikke saadan bruge til en Præst — naa, men vi *har* været saa lykkelige!

Har De nu forstaaet — hvorfor jeg skriver — har De forstaaet, at da jeg saa Dem staa og vente nedenfor den væmmelige Aagerkarl — hvormeget Kaj har vundet Deres Hjerte, det gik sandelig op for mig! — Det Hjerte vilde jeg altsaa forklare, at han er et oprigtig godt Menneske, skønt det er gaaet ham galt. Han fortjener rigtignok, at man gør noget for ham, derfor siger jeg Dem ogsaa Tak med de faa Ord jeg kan.

Med Hilsen fra Hjem til Hjem

Forbindtligst

Dagny Kruse.

Mandag, 30. Januar.

Hr. Pastor Berthelsen.

Det er ikke en Uge siden jeg skrev til Dem; jeg lagde hele min Sjæl blot for Dem — ligefuldt er jeg bleven saa skændig ført bag Lyset. Nu med det samme skriver jeg til Dem for at sige, at hvert evigste eneste Ord, jeg har sagt om Dem og Deres Frue dem tager jeg i mig igen.

Kort og godt. Fordi Kajs Tante i Mellemtiden var blevet vred — og det gør hun saa tidt! Og fordi Deres Kone af sin Far nok saa let kan faa det Par Tusind Kroner, som er min Mands Æresgæld — nej, aldrig i mit Liv vil jeg glemme Deres Kone, da hun i Formiddags kom til mig og trak mig ud i det lille W. C. og sagde mig op i det glatte Ansigt, at det stod i min Magt at befri min Mand for Mistanken for Vekselfalsk. Hvis jeg vilde forpligte mig til at skaffe hende Adgang til at tale med ham i Fængsel — ikke nok om jeg vilde gøre mit allerbedste — forpligte mig, hvad kalder De det!

Det er umuligt andet at De — ethvert Menneske maa have lagt Mærke til de store sælsomme halvmaaneformede Ravringe, jeg bærer i mine Øren! De Ørenringe, de skærmer mod Ufred — jeg fik dem af en af Petroleumskongerne i Baku!

Men det jeg vilde fortælle var om det forunderlige at gaa nede ved Petroleumskilderne, vandre mellem Bjergene, se de blaaskimrende Lysesjæle plaffe op af Jordens hemmelige Mørke!

En Nat skete der Ildeksplosion, — jeg glemmer aldrig det Flammebjerg, min Forfærdelse — Men Deres Kone i det lille W. C., hendes Øjne var som i Baku — jeg forstod hendes Anslag og Rænker.

Jeg, som har rejst saa vidt omkring, kender nok noget til Dyr og til Mennesker — men jeg havde den Barnetro, at Præster var anderledes, og jeg troede, at mod min Mand var der handlet af Kristenkærlighed — nu forstaar jeg det var kun af Kærlighed!!!

Lige nu faar jeg Brev fra Deres Kone! Ved De, hvad hun skriver: Hermed sender jeg det omtalte Papir, som nu er indløst; husk Deres Pligt!

Jeg skulde vel nu være glad — velan, vil De takke Deres Kone paa det venligste, og vil De sige til hende, at jeg staar ved mit Ord, men hvis hun tror, at hun vinder min Mand fra mig — fra mig!

Gudskelov ved jeg, at min Mand er ridderlig trods det der har ramt ham; han vil aldrig glemme — for han *er* ridderlig — at han skylder en Dame, at Politiet ikke fik ham fat paa det Punkt, hvor han kunde angribes. Men sandelig om han glemmer, hvad han skylder mig!

Dem, Hr. Pastor, Dem ynker jeg — men jeg forstaar jo, at De maa være et underligt Pjok af et Mandfolk, som ikke hindrer Deres ægteviede Hustru i at ville bryde ind mellem to lykkelige Mennesker og saa sjofelt agere Frelserpige.

Jeg kan ikke bare mig for at fortælle Dem, at jeg i Gaar netop talte med en af Deres Sognebørn tilmed en gammel Skolekammerat og ikke videre god Ven af Dem — han har turet rundt i Amerika; men det er nu ligemeget, for Løjtnant Magnus talte om Dem — stor i Troen og blond i Tanken, sagde han, og det ved Gud! Men ved De, hvad han ogsaa sagde. Han sagde, at Vorherre havde givet Dem et godt Hjerte og et godt Legeme og Naturlighed og Aabenhed, men derfor gik det Dem altid ilde.

Pastor Berthelsen, en Ting er i alt Fald gaaet Dem ilde, Deres Kone! Men hvis hun tror, at hun er saa fin, at hun kan gaa mellem Barken og Træet, mellem min Mand og mig, saa — saa — —

Nej, De maa undskylde mine kraftige og uhøflige Ord.

Jeg kan tæmme Slanger, ikke de Tanker, som styrer min Pen; men jeg er i Deres og Deres Kones Gæld, altsaa

Deres forb.
D. Kruse.

Pastor Berthelsen skriver atter Dagbog.

Igen trænger jeg til at samle mig, derfor tager jeg atter mit lille Hæfte frem, skønt jeg frygter, at det allerede i Morgen er Slut med mine Optegnelser.

Hver Formiddag har Bertha taget til Byen. Hun har krydset rundt paa Domhusets Gange for at træffe den stille Gæst, naar han førtes frem til Forhør. Saadan har hendes daglige Liv været i en Evighed synes jeg. Herhjemme var hun træt, prøvede forgæves paa at tale med Børnene eller sætte Trit i Folkene.

I Dag kom hun hjem med et Ansigt mellem Smil og Graad:

„Kruse er fri; han kommer her i Aften. Jeg har bestilt en Lagkage, og nu gaar jeg og faar fat paa Viola, for hvis hans intrigante Kone skulde komme med.“

Da jeg hørte, at den stille Gæst igen skulde fylde disse Stuer med sin Uhygge, var det som et Uvejr for hen over mit Ansigt; jeg hverken saa eller hørte.

Lidt efter lidt kom der Tanke og Beslutsomhed i mit Sind, og dog vidste jeg ikke andet end at sende Bud til Inger-Marie, om hun vilde komme.

Jeg tør ikke være alene med dem i Aften, derfor trænger jeg nu til at samle mig. Jeg ser for mig et Optrin, hvor min sammensparede Harme bryder løs, saa ser jeg mig selv overdænget af Haan og Foragt, af — — nej, jeg tør ikke være ene i den Strid, som denne Aften skal lægge dette Hus øde.

Naar man som jeg nu er stillet udenfor Verden, naar ens Gerning passes af andre, naar ens Hus og Hjem er kun som et Opholdssted paa Rejse, naar man er sky, selv for hvad ens egne Børn kan spørge om — nej, jeg er ikke i Stand til at være mandig og stærk!

Aa, kunde det blot vise sig om Herren har Brug for mig i det lille Embede, jeg er nu indstillet til.

. . . . Saa! — Nu er Gæsterne gaaet, og Bertha sover trygt i sin Seng, Der er intet forfærdeligt sket i dette Hus.

Hvis en i Aften i den klamme Tøvejrstaage havde set gennem Ruderne, han vilde ikke have set, at der var Uhygge til Huse ved Præstegaardens Fest. Men om en havde spurgt mig: hvad taler I om! Hvem talte sidst! Hvad tænker du selv paa!

Ligegyldigt hvad jeg var spurgt om — intet havde jeg kunnet svare!

Og nu jeg prøver paa at mindes Aftenen for deraf at drage mine Slutninger for den Tid, som skal komme, saa føler jeg først, hvor fremmed jeg har siddet den hele Aften i min egen Stue.

Jo, jeg husker Inger-Marie, og hvad der end sker mig senere i dette Liv, saa vil jeg være taknemlig imod hende. Før har jeg altid syntes hun var klog — nu ved jeg mere.

En Anelse havde indgivet hende at gaa herhen, og hvor var det barmhjertigt mod den forpinte. — Klog som kun en Kvinde kan være, det var hun.

Jeg ser det for mig, da mit Brev til hende om at komme mig til Hjælp, pludselig blev bragt herind i Stuen, bragt af selveste Bertha, fordi Budet havde faaet Besked om, at han traf Inger-Marie her i Præstegaarden. — Da Bertha tilfældigt spurgte, hvad det var, saa svarede hun i samme Sekund:

„Tænk, det er en Herre, som altid har passet mig op paa Vejene, og nu sender han Brev!“

Snilde Inger-Marie, det forstod Bertha saa godt, at det Brev kunde Din Mand ikke se — det maatte brændes straks. Jeg syntes, at det var saa fint og kønt at hjælpe mig — men nu er jeg ved at blive bange; kan jeg fremtidig fordre Ærlighed efter vort lille Samspil i Aften.

Jeg husker pludselig Dit kolde Smil imod Kruse, da han begyndte at give den forurettede og lidende Rolle — det er ligemeget, *du* fik Aftenen til for mig at glide taaleligt. Jeg lovede, du skulde faa mine Optegnelser at se, da skal du ogsaa have den Fornøjelse at læse, hvorledes dit smilende Ansigt blev mit Minde for Aftenen og fik mig til at se Fremtiden i Møde ikke med Forventning, men dog med — — ja, der vil nok komme bekymrede og mismodige Dage over Huset og for Præsten uden Gerning! Dage og Nætter, som intet venligt Ansigt kan lyse op over; men den gamle Vismand har jo sagt: Jo større du er, jo mere ydmyg dig selv, og du skal finde Naade for Herren!

Skønt lille og svag vil jeg prøve. Og Naaden vil jeg haabe af Herren.

Mærkeligt er det saa ligefremt og saa ubevidst raat, som Børn kan tale. Carl og Maria havde været ude i Byen, og saa havde Mette Lystkær spurgt dem, om de kunde have Fornøjelse af at se Gammelfar som Lig, og de ni og syvaars Børn blev budt ind for at se den Døde.

De kom meget ophidsede hjem, navnlig Maria. Hun paastod at hun havde set Mette trække i en Klokkestreng, før de gik op i Storstuen. Carl hævdede, de var gaaet lige ind; Gammelfar laa død og stiv, uden at nogen først behøvede at trække i Klokkestrengen.

De kom til mig og vilde have Trætten stillet. Og saa vilde de have Besked om, hvad det var at dø, hvornaar jeg døde, naar Mor døde, og hvornaar de selv døde. Jeg forklarede saa godt jeg kunde.

Lidt senere hørte jeg dem snakke videre i deres Leg, og Maria sagde, at til sin Fødselsdag vilde hun ønske sig en Klokkestreng, og saa vilde hun rykke i den, lige indtil Kruse lagde sig op paa Fjæl og blev død.

Carl tog sin lille Søster i Armen og sagde, at hun skulde passe paa, hvad hun sagde, for Mor vilde rigtignok ikke blive glad for at høre hende tale saadan om sin Kæreste.

„Kruse er ingen Kæreste!“ svarede Maria sikkert; men den store Dreng henviste til Maren Grønkones Mand, der var Kæreste med alle Pigerne som kom i Butiken. Saa maatte jeg ind til dem.

Det var en vanskelig Opgave, der laa for mig, da jeg fik de to Børn anbragte paa mine Knæ for at forklare det underlige, som de har haft for Øje i de sidste Maaneder. Og da jeg havde talt om, at Mor trængte til, at vi alle tre var hensynsfulde imod hende, stod hun midt i Stuen, mens den stille Gæst var standset i Døren.

Hendes Øjne lynede, og hun vilde til rigtigt at tale løs. Men nu Børnene var tilstede, syntes jeg, at de skulde mærke, de havde Retten til deres Mor. Jeg satte dem fra mig og gik lige hen mod den stille Gæst. Mit Blik trængte ham tilbage, og jeg fulgte ham ud. Da jeg kom ind igen, var Børnene krøbet sammen i en Krog; de holdt hinanden i Haanden og stirrede bort fra os.

Jeg saa hen paa Bertha, og jeg havde mest Lyst til ogsaa at drive hende ud af vore Stuer.

„Der vokser ondt i deres Sind!“ sagde jeg. Min Stemme var saa hæs, at det næsten var mig umuligt at føre et Ord frem.

Bertha var styg at se paa. Men da hun saa de to forskræmte Rygge, kom der noget op i hende:

„Jeg har ikke været sød mod jer — kom, saa skal vi lege som i gamle Dage. Og Bitten og de andre skal komme paa Søndag!“

Børnene vendte sig ikke, og jeg kaldte dem ikke hen. For jeg var kommet til at huske paa, hvor egoistisk, ubetænksom jeg selv havde været, naar jeg undertiden havde tænkt, at maaske, hvis et af Børnene blev sygt, saa kunde det muligvis føre Bertha paa ret Vej. Altsaa rigtig sygt, dødssygt havde jeg ønsket et af de Børn, som stod der og skammede sig og ikke vilde høre Far og Mor tale haardt til hinanden.

Bertha kaldte atter paa Børnene; men de blev staaende, og saa brast hun i Graad og hulkede.

Jeg gik hen til dem, jeg førte dem ud til Gudde og vendte tilbage for at tale alvorligt med Bertha. Paa Søndag skal jeg holde Afskedsprædiken her i Kirken, og inden jeg tiltræder ovre paa Øen maatte hun jo bestemme, om hun kan ofre sig for Børnene eller hvordan.

„Harald, jeg vil sige dig, at siden — — aa, det er, som aander jeg friere! Undskyld mig blot, hvis jeg ikke paaskønner, hvor opofrende du er — giv blot Tid nu — bare en lille Smule!“

Naar hun taler om *mig*, er jeg ved at blive vammel ved alting; men maaske har jeg dog i Dag vundet lidt for mine Børn.

.... Igaar viste den stille Gæst sig ikke tiere; men i Dag er han vendt tilbage. Mens jeg maa arbejde med nogle Regnskaber, sidder han derinde, Sløveren — — Et nyt Ord har jeg givet ham, og det kan oven i Købet bruges som Verbum: Han sløver vil altsaa sige, at han sidder og tier sig sammen med hende, stirrer med sine dunkle Øjne paa hende, omgiver sig selv og alt med et hemmelighedsfuldt, betagende, sløvende Skær.

Men der skete en lille Smule i Formiddags, noget forfærdeligt, som Bertha selv kom og fortalte mig. Gudde havde hørt Carl i Katekismus, og saa havde han spurgt, hvad det var at ære sin Far og sin Mor. Hun havde forklaret:

„Det er at holde af dem og tænke, at de gør det rigtige og gode — —!“

„Jamen saa kan jeg jo ikke ære min Mor!“ havde han svaret.

Straks da Bertha hørte det, kom hun til mig, og hun var meget fortvivlet, saa jeg tror, at Børnene skal bære Sejren hjem. Selv om det kun bliver en forgræmmet Mor, saa er det vel det bedste.

For sidste Gang skal jeg imorgen prædike i den lille Kirke, som var blevet mig saa kær. Saa skal vi over til min nye Menighed.

Bertha har lovet at tage med. Hun siger, at det er ikke noget Offer, blot hun faar de sidste Dage for sig selv.

„Du ved, naar jeg siger ja, saa mener jeg det!“ siger hun, og hendes Øjne er klare, naar hun taler.

Dog, hende vil jeg ikke tænke paa i Aften — hun er i Selskab, stort Selskab hos selve Apotekeren, som bor klods op af Svigerfars Villa. Jeg tror ikke en Gang Kruse er der.

Men det er ligegyldigt — alt er ligegyldigt, blot Børnene ikke savnede det, som gør et Hjem og gør ordentlige Mennesker. Men naar vi kommer bort fra Kruses dulgte Væsen og sløvende Øjne, saa vil Børnene nok finde deres Mor igen.

Imorgen — jeg ser Kirken for mig, jeg ser mine gamle Venner med deres troskyldige Øjne, der trofast stirrer, som vilde de sige: Bliv her, du er vor Mand! Intet, ikke en Gang din egen Sorg kan gøre dig anderledes for os.

Maaske lover de Øjne sandt; men i mit Indre er der en Stemme, som taler anderledes, siger dæmpet men bestemt — ja, naar jeg er ene om Natten kan den raabe ind i mig: Derovre vil I alle fire vinde Fred og Forsoning!

Jeg læste som ofte i Sirachs Bog efter Trøst, og der fandt jeg et Ord: Vand skal udslukke en brændende Ild og Almisser forsone Synder.

Jeg grublede over Meningen, huskede saa Berthas gode Sind, hendes Trang til at gøre godt. Og saa forstod jeg, at i den Egn, jeg nu skal til, der vil der være noget at udrette for hendes Sind — og Vand skal udslukke den brændende Ild.

I den gamle Læderbibel, som Far og Mor fik deres Bryllupsdag, læste jeg mig til Troen paa vor nye Fremtid, og hen mod den gamle Trearmsstage føres mit Blik, hen mod Symbolet fra min Slægt.

Hvor kan dog en lille Ting gøre et Menneske sikker og glad.

Jeg havde gaaet her i Stuen, hvor Møbler og alt staar hulter til bulter før Flytningen, og der overfaldt mig en Uhygge ved dette Uryd og denne Tomhed. Saa gled mit Blik hen mod Vinduet uden Gardiner, men med den gamle Malmstage tilfældig sat op, stillet til Side for ikke at være i Vejen.

Jeg tændte de tre halvt nedbrændte Lys; de straalede i Karmen. Mit Blik søgte dem og derefter ud over Haven, over Markerne, hvide og snedækte, og saa den skønne snoede Vej med de dybe Hjulspor. Men over det de glitrende, funklende Stjerner, Guds altid vinkende Glimt om hans Storhed.

Farvel! hviskede jeg til Haven, Markerne og Vejen — men Stjernerne skinner jo allevegne! Ogsaa derovre paa den Fred og Forsoning, som skal komme.

Imorgen, i Kirken — der skal lyde et nyt Farvel.

Forgæves har jeg grublet og grublet over Dagens Tekst, men ikke fundet noget, hvortil jeg kan knytte mit Farvel til alle de Mennesker, som nu synes mig inderlig kære.

Atter og atter har jeg gennemlæst Evangeliet om Jesus, som uddrev den onde Aand — —

Og hvad er det som sker ude i Verden — den Overtro, Spiritisme, den Underbevidsthedens lumske Overfald — hvad var det andet end den onde Aands Værk. Men Guds Ord var Rettesnoren, og Ordet bringer Sejr.

Ja, Bertha skulde sidde dernede i Kirken. Hun skulde høre mig raabe det ud over hele Menigheden: for alle saadanne Tings Skyld kommer Guds Vilje over Genstridighedens Børn.

. . . . Det var mærkeligt. Nu var det mig, som om en stod udenfor og stirrede paa mig, stod i Haven, vilde ind, men turde ikke.

Jeg maatte derud, men trods Stjernelyset saa jeg ingen, og da jeg raabte, var der ingen, der svarede.

Jeg gik lige forbi det Sted, hvor jeg saa nogle unge Erantis — jeg saa dem i Formiddags formelig springe gule frem imod Solen, der glødede i Februar, som var det midt i April.

Jeg plukkede tre, og jeg bar dem ind i den varme Stue. Lysene var brændt ned, og jeg smaafrøs, men kun af Uhygge, for trods den hvide Sne, var det derude saa mildt og foraarsagtigt spirende skønt.

Saa tænkte jeg paa Bertha. — —

Du gamle Malmstage med de udbrændte Lys — ikke kan du stille et uroligt Sind! Bibelbog med det trofaste Skindbind, saa lad mig igen aabne dine slidte Sølvspænder og se, om dit Sprog kan dulme mit ængstede Hjerte.

Jeg stod paa Prædikestolen — og Bertha havde ikke været hjemme i Nat eller i Formiddag.

Evangeliet læste jeg, men som Indgangsbøn havde jeg kun bedt Fadervor, og jeg havde bedt det, som var det ikke mig selv, der bad. For min Bevidsthed, mine Tanker, de var langt, langt borte fra Rummet, fra Menigheden.

Jeg saa ned i Kirken, paa alle dem, hvis Sind jeg kendte. Hver enkelts Blik vidste jeg jo, om det skulde rettes mod mig, ud i Luften eller om det søgte mod Jorden.

Frøken Lyhne saa jeg først, og straks glemte jeg, hvor jeg stod og i hvis Gerning jeg skulde virke. For hendes Øjne var ikke rettet mod Prædikestolen, som de havde været det Søndag efter Søndag; de flakkede rundt i Kirken, søgte sig sky efter et Punkt, hvor de kunde se hen i Fred og i Fasthed.

Saa gled mit Blik tilhøjre. Netop som Hjulmandsenken lagde sit Hoved tungt og bedrøvet mod Stolens Ryg. I samme Nu opfattede jeg mellem de troende Ansigter mange fremmede Udtryk, nyfigne, skadefro. Jeg forstod, at hver Mand og hver Kvinde kendte min Bekymring, vidste mere end jeg, vidste, hvorfor Bertha blev borte i Nat, gemte sig for den lyse Dag og for Carl og Maria, de to uskyldige, sødeste Børn i Verden.

Mine Knæ svigtede, mit Hoved bøjede sig, og Hænderne famlede om Læsepultens Kant for at holde mig oppe. Men da holdt Gud mig. Han gav mig en Ting, som jeg ikke før havde følt, gav mig et Glimt af sin egen Forsonlighed. Han lagde mig sine Ord paa Tungen:

Dømmer ikke, at I ikke skal dømmes! lød det inde i mig, og med disse Ord talte jeg ud til Menigheden. Jeg bad dem dømme Bertha, som jeg vilde bede Gud dømme mig.

Da jeg nævnte Berthas Navn fra det hellige Sted, da følte jeg, at der var ikke en, som forargedes paa den stakkels Præst, der bar sin Ulykke frem i Herrens Hus og lagde sit forpinte Hjerte ind til Gud.

Jeg saa, de hævede deres Hoveder med trofaste Øjne, og da blev min Sjæl rolig. Jeg sagde dem Tak for deres Godhed og bad dem bevare det Sind, ogsaa naar Sorger kom ind i deres Liv.

Aldrig har Salmerne lydt kraftigere end sidste Dag i min gamle Kirke. Og da Læreren havde bedt til Udgang, stillede jeg mig op i Døren. Hver Haand trykkede jeg til Tak og til hjerteligt Levvel.

Mens jeg saa ind i de rynkede, stive Ansigter, sneg sig over mig en Bekymring og Uro for hvor netop *hun* var, som i dette Øjeblik var i alle vore Tanker. Jeg knugede da de grove Hænder, knugede mit Sind tæt om Guds Ord, og jeg hviskede til dem alle, at i Sorgen skal Gud vise os vore Venner og sin egen Styrke.

Men nu jeg sidder her i de uryddelige Stuer, er det igen svært at finde Haabet om, at han vil lade sit Ansigt lyse op i min Forpinthed, i den Bitterhed og saa i Sorgen.

. . . . I lang Tid havde jeg murret herinde i min Stue, og flere Gange var jeg listet ind i det eneste Værelse, der staar nogenlunde som før, Børnenes Kammer. Jeg har prøvet overfor Børnene at lade, som om der intet mærkeligt er i, at deres Mor ikke har hilst dem Godmorgen.

Men da kom Fortvivlelsen stærkere end før, og jeg tog en hurtig Vandring gennem Byen op ad Teglværksvejen mod Skoven for at samle mine Tanker. Der mødte jeg Kruse.

Han gik alene med Øjnene sænket mod Jorden, og han blev skræmt, da jeg raabte ham an, øjensynligt vilde han undløbe.

„Hvor er hun, spørger jeg!“ Jeg greb ham i Ærmet.

„Hvad, hvem — jeg har ikke set hende siden i Nat, jeg ved ikke!" svarede han. Men af hans Stemme, hans Blik og af hans Trang til at rive sig løs forstod jeg, at der var sket noget, noget som afgørende stiller sig mellem hende og mig og som for Børnene — —

Jeg kunde have slaaet ham til Jorden. Men i Stedet tog jeg ham under Armen, jeg trak ham med mig ned over Vejen, jeg talte med ham, jeg hviskede.

Nu ved jeg knap, hvad jeg sagde, eller hvorfra jeg fik mine Ord. Men jeg ved, at jeg aldrig i een Time har været saa overtalende, saa truende, saa fredsommelig, saa desperat. Inde i mig gik det som vilde Storme, og dog holdt jeg ham venskabeligt fast.

Jeg standsede foran ham, knyttede Haanden og tryglede; men i næste Øjeblik raabte jeg ud over Vejen og Markerne, at det var Bertha, jeg vilde tale med, hende vilde jeg se for at sige den Skam, den Uret, hun gav sine Børn.

Og hvor var hun — hvor!

Han tav, han undskyldte, han hviskede tilbage — og jeg kunde have spyttet ham mellem de dybe, drømmende Øjne. Havde jeg haft en Stok i min Haand, kunde jeg have pryglet Melankolien og Skønheden ud af hans Ansigt! Men Bertha — — —

Jeg bad ham, for vore Børns Skyld sige mig, ringe til mig, hvis han fik at vide, hvor hun var.

Han nikkede, den tavse, den stille — for Børnenes Skyld, han!

Jeg lo, da jeg havde sluppet hans Arm, og jeg skyndte mig bort.

Men hvorfor standsede jeg ham, hvorfor ja, hvorfor — — —

Jeg lægger Pennen. Ellers skrev jeg den ganske Dag og Natten med, kun de Ord: Bertha, hvor! Hvorfor! — Hvorfor og hvor!

Men Svaret — — —

Saa kom hun dog hjem.

Hen under Mørkningen var Inger-Marie her. Af hende fik jeg at vide, hvad der var sket i Nat, og at Bertha for at gemme sig var flygtet til sin Moster. Inger-Marie og jeg maatte til København for at overtale hende til at komme herud igen.

Bertha havde jo været til Selskab hos Apotekeren. Alt var gaaet pænt, og Selskabet var sluttet. Men — — nu skyder Blodet op til mine Kinder af Skam og Sorg over det, jeg skal skrive.

Apotekeren, den sippede Pebersvend, den ræddelige Hare, skulde til Ro. Men *da* hørte han Hvisken i Haven. Han blev angst for sine Penge og ringede til Betjenten. Larsen kom straks paa sin Cykle og med sin Schäfer.

Har jeg Lov til at sige, at Apotekeren var beruset fra sit eget Selskab, og Larsen — er det forkert at tænke, at hvis hans Dumhed ikke havde været, saa havde hele Sognet i Dag ikke vidst, at Kruse og Præstens Kone i Nat havde Stævnemøde i Svigerfars Lysthus — at de der blev overrasket i en fortvivlende Situation.

Aa, og saa havde der ikke i Nat staaet en Kvinde udenfor paa Vejen og stirret herind —

. . . Da Inger-Marie stod ude i Korridoren og hviskede til mig, at hun, jeg havde troet paa i de mange Aar, havde bedraget mig og var flygtet i den venlige, stjernelyse Nat — ja, jeg troede, hun stod og løj. Jeg sagde til hende, at hun tog Fejl, det var jo Vanvid!

Men da jeg traf Bertha, da jeg saa hendes trodsige Øjne, hørte hendes Stemme haard og paastaaelig, da spurgte jeg mig selv, om det var mig, der var gal og havde været det i alle de Aar.

Nu Bertha er kommet hjem, nu sover hun derinde, sover, som om intet er sket, nu er det mig, som der er gaaet en Uendelighed af Timer, siden vi kørte herud i Toget. Det er, som om jeg er blevet en anden, en hjemløs, en rodløs Ting.

Intet Sted paa Jorden er mit, og intet, intet tør jeg kalde mit — jo, to lyslokkede Kyllinger, som hun har svigtet og forraadt — kunde jeg blot tage dem i mine Hænder, løfte dem op over den utidige Bekymrethed og uforstandige Medfølelse, som møder dem i Folks Blikke og letsindige Ord. Det er mit eneste Ønske.

Er det virkelig mig, der stod i Formiddags for Guds Ansigt og raabte: Dømmer ikke!

Er det mig, der rakte Haand til troende Venner, mig Konenar.

Jeg var hæderlig; oprigtig kæmpede jeg mod min Lyst — jeg tilbad, jeg forkælede hende — en Slave af hendes Skønhed var jeg! — Var det derfor, jeg blev saa foragtelig, at min Kone maatte gaa til den anden, Gæsten, Sløveren — — Jeg vil ikke bruge Ord imod Menneskene; men Du deroppe!

I Toget kom det over mig, at jeg skulde straffe den troløse for Svigen mod vore Børn. Min Haand var knyttet og Øjnene brændte sig hadefuldt mod hende. Men Tanken skød frem, hvad er den Præst, fra hvis Hus Forargelsen udgaar — jeg maatte tie, tie og bede hende, om *hun* vilde hykle, for at jeg kunde blive i den Gerning, som nu en Gang er min Stolthed og min Glæde.

Nu er jeg rolig, præstesindet rolig, men — du Ypperstepræst, Vismand, Hersker, du deroppe, højt over Jordlivets Sorger og Bekymringer, der har i Aften været Øjeblikke, da mit Sind har skreget imod dig, at du, du har bedraget din Tjener.

Og nu spørger Præsten, Narren, Hykleren: Hvad vil du, at jeg skal gøre!

„Er det for at pine mig, at du netop vil være borte fra vort Hjem din Fødselsdag — jeg som saa gerne vilde gøre den Dag lidt festlig!“

Det sagde du, Bertha, du rødmede ikke, da du sagde det, og du rødmede ikke, da du i Aftes kaldte mig hen til Christian og Viola og dér aabent og frimodigt sagde, at naar jeg kom hjem, var du rejst fra mig og Børnene og alt! Du havde faaet Lyst til at slaa Folk med Forbavselse, saa de kunde se, det var ikke bar Idyl i de lune Præstereder.

Bertha, jeg ved ikke Ord for det, jeg føler overfor dig nu! Og naar jeg tager mit underlige Hæfte frem, saa er det i en ganske vanvittig Lyst til at skrive op: Nr. 1, Nr. 2, Nr. 3, Nr. 4, at jeg føler Had, fordi du gjorde det, Harme fordi du gjorde det — nej, der er en Ting, jeg føler allerførst, skal vi kalde det Tak, fordi du viste mig dig selv som du var, og du har vist mig Livet som det er!

Har jeg ikke drømt og troet og talt — og er jeg ikke vaagnet op til en Forfærdelse.

Kvinde! En Ting havde du endnu at afsløre for mig! Din Foragt, grænseløse Foragt for mig Taabe. — Jeg skammer mig!

Jeg ryster af Gru, af Væmmelse! Sig mig Bertha, vidste du ikke, at du forlængst havde pint hver Stump af Lidenskab ud af min Krop! Troede du endnu, jeg kunde ildnes.

Jeg kunde ønske dig, Bertha, at du en Gang maatte læse i dette Hefte — ikke med Følelse for mig, men med Skamrødme ned over dine Kinder.

Naar du saa kom hertil, Bertha, saa vidste du alligevel ikke, hvor *jeg* foragter dig — men noget skal du vide først!

Inger-Marie har laant Hæftet. Hun har læst det, hvert Ord! Din Søster — den dydige, som du nu kalder hende. Og ved du, hvad din Søster sagde, hende, jeg kalder den kloge, og nu den barmhjertige, den ærlige.

Kun ni Ord sagde hun!

„Hvorfor tror du, Bertha ikke før har haft Elskere?“

Det sagde hun — hun saa paa mig, og jeg slog Blikket ned. For ser du, Bertha, en Mand holder ikke af at se sin egen Skam i Øjnene.

Hendes Ord har siden lydt for mine Øren, og hendes bedrøvede Blik har siden hvilt paa mig. Derfor kunde jeg i Aftes sidde ligegyldig henne hos Christian og Viola. Ligegyldig for dig og for dit kunde jeg høre, at du vilde gaa fra dit Hjem, nu vilde du selv — prøve Livet. Ligegyldig — — —

Tavse gik vi hjemad, og tavse gik hver til sit. Og saa kom du ind her og sagde, at du gerne vilde være lidt i Varmen.

Jeg havde lagt mig paa Divanen og tænkte, jeg ved ikke hvad. Men da jeg hørte Vandpjadsken og Prusten, satte jeg mig op. Og jeg saa da først, at du stod foran mig, nøgen, pjaskende dig i Karret — men med underfundige Øjne hen, hvor jeg sad.

Hvad mente du! Hvad ventede du! Eller var jeg kun Luft for dig, Skøge.

Ler du Bertha, — læs lidt videre!

Jeg rejste mig og gik fra Værelset, hvor du pjaskede dine Lemmer. Ind ved Siden af gik jeg, ud paa den store Veranda.

Stjernerne skinnede — husker du, Bertha, Stjernerne, dine Stjerner, den stille Gæsts Stjerner!

Bertha, jeg lænede mig ud over Rækværket, jeg brækkede mig, Bertha — Livet er ikke anderledes!

Sorø—Pedersborg.

Siden Københavns Skoler er blevet Statsskoler, er det umuligt at faa Timer. Min gamle Rektor har jeg lige været hos; men heller ikke han har Brug for en lidt tvivlende Præst.

Og i Overmorgen, naar jeg vender tilbage til de sammenstablede Rester af et Hjem, saa er *Hustruen* rejst.

Det er underligt, at jeg, som har levet mine Barneaar her i Egnen, først nu skal prøve at ligge paa Sorø Hotel. Dagen imorgen, paa Fars og Mors Grav, den kender jeg bedre.

Mit Hæfte har jeg taget med. Jeg har læst det fra Ende til anden, og inde i det ligger de Breve, Fru Kruse sendte mig den Gang, ja den Gang — —

Hvad Indtryk gjorde de, hvad Indtryk gjorde hun — det er umenneskeligt af mig, at jeg ikke et eneste Øjeblik har tænkt paa, hvad *hun* kan have følt efter den Nat, da Larsen blev tilkaldt af den tyndbenede Apoteker.

Sidst jeg saa hende, — i yderste Øjeblik kom hun farende for at naa Toget, og de store Øjne var ganske forvildede, men selv i Nervøsiteten fik hun i Forbifarten pustet frem:

„De skal ikke være bekymret for min Mand — han er stærkere end han ser ud — han forvinder det!“

Hvad skal han forvinde — tænkte hun paa Fængselsturen, paa Berthas Besøg eller — — nej, Fru Kruse er ikke let at forstaa.

Mit Øje falder ned paa min Manchet, og jeg opdager de Streger og Tegn, jeg stenograferede i Formiddags, mens Bertha og Viola hviskede efter Frokosten. — Det er en grim Vane, at jeg stenograferer ned, underlig hjerteløst, at jeg kan. Men siden det nu staar der, vil jeg tyde mine hastige Tegn, mens jeg endnu kan huske mig til deres Mening.

„Kaste mig hen; nej, jeg kom uerfaren og forventningsfuld ind i en Præstegaard — og hvad blev det andet end Præstekone, Præstemor, Dag ud og Dag ind, et og det samme, passe paa sig selv, vise Interesse, Viola det kvæler mig!“

Jeg hørte ikke Violas Svar eller hendes Spørgsmaal; men det blev afbrudt ved, at Bertha næsten raabte:

„Og saa tænk Dig den sortklædte, velærværdige staa foran ens Seng, eller smyge tæt om ens Kjole, altid angst for at støde, men alligevel de hængende, bedende Øjne — det keder til Døde, gør det, den Pligt, den Pligt!“

„Men Kruse er dog meget —" indvendte Viola.

„Tal ikke om ham! Du kender ham ikke, han er dyb, forjættende dyb, han er ridderlig, men han ved det! At elskes af ham, at mærke hans Øjne følge en — aa, det er som Livet paany kommer til en! Naar ens Børn og Mand aldrig forstaar, aldrig paaskønner! Naar Livet atter er naadigt og kalder — nej, nu har jeg valgt; jeg har valgt Livet for Pligten — Livet, ja, det skal blive Liv!"

Da jeg hørte det, hostede jeg. Samtalen standsede. Ja, det var egentlig Berthas Levvel til mig.

Bertha, jeg vilde gerne sende dig et Brev, et virkeligt Afskedsbrev. Jeg vilde ikke prøve at røre dig, ikke en Gang tale om vore Børn. For det, der er faret hen over dig, har lært mig, at ikke Hjem, ikke Børn kan stille Fordring om at blive, naar Elskov har taget ens Forstand.

Men, der var to Ting, jeg vilde tale om. Jeg vilde tale om, naar du skal dø og staar Ansigt til Ansigt med dit eget Liv — nej, først vil jeg tale om den Uærlighed, at du bad mig hjælpe. For Bertha, et Menneske skal stride sine Kampe alene, ogsaa den sidste. Og saa vil jeg tale om, at du skulde indrette dit nye Liv, saa den Kamp blev blid.

Jo mere jeg tænker, des mørkere ser jeg paa din Fremtid. Det er maaske dumt, men jeg tror nok, jeg vilde sige nogle Ord om, at der ingen Vrede var fra min Side — men selv om der var; du vilde jo ikke ænse det.

Det alvorligste jeg kunde sige dig om Fremtiden, Bertha det blev alligevel om Børnene. Nu maa du nemlig forstaa, at for dem er du en fremmed — du har valgt aldrig mere, husk det: aldrig mere at nærme dig dem.

Saa Bertha, du har slaaet en tyk Streg over det, vi to har haft sammen — alt skal være Glemsel, Mørke, og saa var det dumt, at jeg tog min Bog med i det Par Dage, jeg nu er alene. De Dage skulde vies til Tanker for Børnene, og saa staar jeg midt i min egen Følelse. — Det er vel nok, fordi de sidste Tiders Sorger har gjort mig anderledes.

Det er, som om de har ført mig tilbage til Tiden længe før jeg kendte Bertha. Jeg drømmer om Mor, i mine Tanker eksisterer der intet af det, der er sket, siden jeg gik derhjemme i Gaarden.

Aa, jeg længes efter at se den igen, længes efter Graven for at tale med min trofaste, ærlige Mor, det eneste, jeg tror paa nu.

Det uhygger mig lidt at drømme om hende; men paa hendes Grav vil jeg maaske finde hjem — men finder jeg nogensinde igen det Sind, som en Gang havde sit Hjem hos Jesus.

Mor, igen i Nat ængstede du din Søn, ængstede saa han for op i den fremmede Seng, i Tøjet, ud paa Vejen, op og ned i den lille By, ensom, rastløs.

Jeg kender fra min Barndom igen den Angst for at være ene. Mod alle Huse i de smaa Gader stirrede jeg, og havde jeg set Lys bag en Rude, jeg maatte have stillet mig op, lyttende, lydløs, blot for at være nær ved et levende Væsen.

Saa tyede jeg omsider hjem til det kolde Hotelværelse, og jeg satte mig paa Sengekanten, brummede ganske sagte, slog Takt med mine knyttede Hænder blot for at overdøve det lønlige inde i mit Sind.

Det mildnede lidt paa det fortumlende, det dulmede, og mine Tanker samledes til sidst om imorgen, straks naar Dagen gryr at stille paa Mors Grav, hilse den paa min Fødselsdag, blive der til den sene Aften.

Saa tænkte jeg paa Hjemmet, hvor Børnene nu er borte, og Bertha vil være det; jeg kastede mig ned paa Sengen, pressede mit bankende

Hjerte mod den haarde Madras, jeg ved ikke mere, jeg maa være slumret ind.

Men imorges fandt jeg paa Bordet en Lap Papir med nogle Vers — og det *er* de første, jeg har skrevet i mit Liv, og jeg har ikke en Gang vidst det selv.

Min lille Mor, min eneste Ven
jeg gaar til din snedækte Grav.
Mit Sind er uroligt og vildt,
saa knæler jeg ned,
jeg føler, med al din Godhed og Fred
er mit Sind saa oprigtig fortroligt.

Min eneste Ven, du lille Mor,
naar bort fra din snedækte Grav
jeg gaar til et Hjem, som er dødt —
jeg aabner dets Dør,
da strømmer imod mig — Mo'r, jeg ber,
tag mig ned i din snedækte Grav.

Det er nu kun om Natten, jeg kan tænke paa at dø. Men er det ikke lidt sindssygt med den Angst for at være ene.

Nu, ved højlys Dag efter en kedelig Krodrik, som de her kalder Kaffe, nu føler jeg mig som spilede mine Fingre sig ud til at gribe fat, for at arbejde. Er det Luften hernede i det lille regndryppende Sorø, er det Vanen fra Gaarden, at jeg føler det grødefyldt i Luften, saa Hænderne kun mangler Greben for at gaa efter de andre Karle, som tæt over Markerne spreder den kraftige, frugtbare Gødning.

Havde det ikke været mig bedst, om jeg aldrig var rendt efter Bogen, men var blevet i Fars og i Bedstefars Dont.

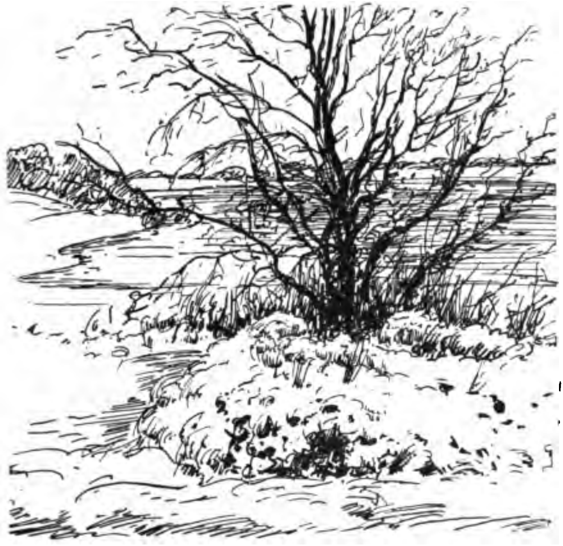

Ind i mit Hæfte er nu tegnet et Billede af den Plet, jeg elsker her paa Jorden.

I Læ af Kirken har jeg staaet og ridset de snedækte Vedbend, Hasselbusken med de lange Rakler og den snoede Vej mellem Marker og Søer, for jeg vil gemme det! I min Sjæl skal det Billed opstaa, naar Ensomheden overvælder mig og vil styrte mig til Jorden.

Gennem Byen, hvor Menneskene gik, og derefter ud ad Landevejen med hvidskinnende Huse og røde Villaer, dér vandrede jeg tungt og ene — — der er intet Menneske, som kan forstaa det Ord *ene.*

Der raabes fra alle Kanter, raabes — nej, hviskes lønligt og skjult — men ikke det blot! Der er en Uro, et Jag gennem alle Nerver, Jag efter at tale med Mennesker, høre dem, se deres Ansigter blot, Jag bort fra det Sted, man er, bort, langt bort eller til et andet Sted, hvor der er Fred, Ro — intet uden Ro! Det er Vanvid — — —

Vor gamle Gaard, ombygget, ukendelig; Jorderne udparcelleret og *jeg* stavrende af Sted i Sneregn og Slud med min Ensomhed, min Angst, mit koglende Jag gennem alle Tanker.

Bertha, det skal jeg dog ikke skylde dig for, at du stødte mig ud i den Utryghed, den Gudsforladthed og den Vanære ikke at kunne gaa, selv nu ved højlys Dag uden at vende sine tiggende Øjne imod alle.

Jeg tænkte at gaa og tale med Præsten her; men de sagde, han var en ung Mand med en flink og tapper Kone — hvad kender han til Livet, til Angst og til Ensomhed.

. . . Foran Graven har jeg staaet; jeg har stirret ud over de snedækte Marker, mens Regnen sivede ned. Mine Øjne blev trætte og mine Tanker — —

Hvor har mine Tanker ikke været i den Tid, jeg stod derude, alle Steder, ingen Steder — — kun en Gang imellem er jeg ligesom vaagnet op og har set mig selv staa vaad og sammenbøjet uden at turde røre et Lem eller flytte mit Blik.

En Gang, ved jeg, tænkte jeg paa ham. Jeg tænkte, om det var Ensomhed og Angst, der drev ham de mange Aftener ind i vore Stuer, indtil han fik mig og mine smaa gjort saa stille. Og jeg huskede fra mine Studieaar — i Alléen mødte jeg de tusinde Gange en Mand. Han gik rask, svingede med Armene; men han havde Sejlgarn spændt fra Haand til Haand, som vilde han ikke svinge for stærkt med de stakkels hvileløse Arme.

Løberen kaldtes han, og det blev sagt, at altid, altid skridtede han saadan af Sted. Han løb fra noget, turde ikke standse eller hvile, før han dødtræt faldt om og blundede — saa gik han videre, naar han vaagnede, løb med de svinglende hvileløse Arme.

Jeg tænkte paa Kruse og tænkte paa ham — — og saa turde jeg ikke flytte mig fra min Læplet under Kirketaget. Jeg følte en Uro i mine Ben, en Hvileløshed i mine Arme, og inde i mig var der en knitrende, pinende Spænding. Jeg, jeg vanvittige kunde styrte af Sted, — svinglende Arme, skridtende Ben — — —

Men, Gud være lovet, jeg blev staaende. Inde i mig, hviskede det: Du skulde have givet den Pige det Ur igen!

Ogsaa det er Vanvid, at Mors Stemme taler i mig, at mit Sind bøjer sig tilbage i den Verden, som en Gang var min, glemmer alt det, som fulgte. Men skal den lille Ting, den hverdagsagtige Ting, at en, man troede paa, blev svigefuld — skal den virkelig gøre min svage Hjerne altid tung eller vildfarende, Mor, saa gaa du til Gud for mig og bed, at jeg maa blive som Barnet træg og sløv, ikke springende vild, som da jeg gik fra din Grav.

For da jeg sent forlod den, vandrede ad Sorøvejen til Hotellet, da blussede min Hjerne. Jeg saa ned over Kirkebakken, og Solen sendte sit sidste Straalebundt gennem Taage; jeg begyndte at gaa; men for hvert Trin jeg gik, var det, som vandrede jeg mod en ny Verden, en Verden, hvor min Angst og min Ensomhed svandt.

Og inde i mig summede det, og det brusede til en Tonerække, jeg husker endnu, og Ordene føjedes til — mit gamle Tryghedsvers fik sin egen Melodi.

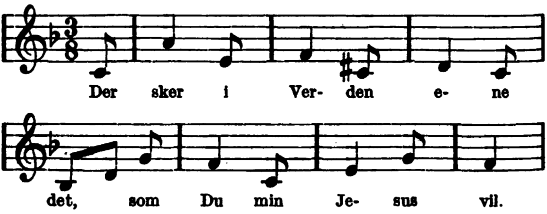

lød det i mig.

Men da Ordene blev mig bevidst, huskede

jeg alt. Mit Hjem, mine Børn, Bertha huskede jeg. Og jeg forbandede min Tro og den Jesus, som vilde lokke mig til at tro.

Jeg rettede mig, slog Armene tilbage, hævede mit Bryst, mit Hoved knejste. Da huskede jeg mit lille Digt til min Mor, huskede min Tegning og de Takter af Musik, som brummede i mit Indre. Og jeg raabte ud over Markerne:

„Bertha, rejs kun og flyv! Far hen over Jorden med ham, du indbilder dig at elske — — din Mand er frigjort, skjulte Kræfter er brudt frem! For mig ligger Livet og Verden i nyt Skær — Rejs du, flyv og far hen over Jorden! Du troede mig fattig — jeg er som i de Dage af fordum, lysere, gladere, rig!"

Saadan raabte jeg, og ovre fra Skovene klang det forstærket tilbage.

Men da Solen var nede, og Vejen forude sortnedes, da svandt min Styrke, min Rigdom. Ensom gik jeg, ensom følte jeg mig — nej, ikke ensom, med Angst, med Spænding mod fjerne hviskende Stemmer af Utryghed og Uhygge — — hvor blev Musiken i min Sjæl og Styrken i mit Hjerte!

Til mit Værelse naaede jeg — jeg sad og skulede til Sengen, til Vinduet, som mørknedes mere og mere, og inde i mig skreg det efter Mennesker, og jeg flygtede.

Sorø Landstation saa mig min Fødselsdagsaften. Der gik jeg, mens Togene for af Sted, stirrede mod alle de rejsende, om der ikke var en, jeg kendte, eller en, jeg turde tale til. Men Tog kom og gik — tilbage stod jeg med en Hjerne sviende af mange Ansigter, Travlheds, Hastværksminer i hundredevis — og et fremfor alle — — —

Lykkelige Brud med det hvide Slør, den grønne Myrte over det kreppede Haar, der kransede dit halvgamle Ansigt. I Tredjeklasses Ventesal sad du med Smil om dine Læber — din Mand maatte trække Sjalet ned over din Pande for at standse de manges Bemærkninger. Jeg stirrede paa dig, jeg hørte Vennernes Farvel, Toget førte dig bort, og saa, og saa — med svinglende Arme, med hastige Skridt løb jeg derfra, løb gennem Mørket, løb rundt om Søen, uden Tanke, blot løbe, svingle, løbe — — —

Jeg har prøvet at samle Dagen, Fødselsdagens, Nattens Bekymringer; træt i Lemmer og Sind ser jeg til Sengen. Nu kan jeg vel hvile i Morgenlyset — maaske sove.

Havde jeg ventet, at Bertha ikke var rejst! Var jeg til det sidste dog saa enfoldig, jeg dumme Nar!

Gik jeg ikke med mit Hæfte som eneste Bagage de mange Mil fra Sorø, gik jeg ikke, og hver Gang, jeg vilde sætte Farten op, sagde jeg da ikke til mig selv: du kommer tidsnok hjem — og har jeg dog dybest nede haabet!

Jeg har hilst paa mine to smaa Kyllinger. Nu har de kun mig, og dog bad jeg Inger-Marie beholde dem til imorgen. Hvorfor gjorde jeg det! — Var det, fordi hun havde sagt, at Bertha var urolig paa min Fødselsdag — snart troede hun at høre mig ude i Haven, snart mente hun, jeg havde begaaet Selvmord. — Er det Tanken om, at *hun* skulde fortryde, af Nervøsitet, Nysgerrighed maaske vende tilbage!

Hvorfor søger jeg ikke netop mine Børn, trøster og trøstes!

Træt har jeg gaaet rundt i de tomme Stuer, ikke for at søge den bortrejste, heller ikke for at tillytte mig Hilsen fra de indpakkede Møbler, der om otte Dage er paa Rejse til det nye Hjem, til den nye Præstegaard for Præsten med Angst og med Tvivl.

Hvad skal han derovre paa den lille Ø mellem de fremmede Folk!

Jesus, Herre, nu forstaar jeg; men det siger jeg, af min Mund maa du ikke vente dig Lovsang, Frister! Du som stifter ondt blot for at Anger og Ruelse skal føre Syndens Børn i din Favn.

Syndens Børn! — Men hvorfor tillod du, hvorfor gav du dine Børn Synden, Svagheden!

Jeg har lært det i Nat — — I Digtere, som skriver om Kærlighed og Elskov, om Mandsattraa og Kvindefavn — hvad er det I har sunget om Kærlighed mellem to Elskende andet end Besmykkelse, Indbildning, Tant!

Være ene, flygte for sig selv af Angst for sine egne Tanker, af Angst for det tomme — det kan ikke besmykkes med skønne Ord med Toner og Farver! Men hun, som en flygtig Stund adspreder dit Sind, bilder dig ind, at hun elsker og at du elsker — — det smykker, det lyder! Ak, Gud — — —

Da Mørket faldt over mine Stuer, da alle Folkene havde forladt Gaarden eller var gaaet til Seng, da sad jeg i min Stol stirrende ned paa mine Knæ, stirrede for at holde alle Tanker, alle Indtryk, alle fjerne Stemmer borte. Selvfølgelig burde jeg have ringet til Lægen, burde have Pulver, dulmende Plastre og Søvn for mit syge Sind; men jeg vilde bygge mit Hjerte, min Forstand op med Tanker om mine Børn.

Men jeg sad træt i Lemmer, med Spænding i Sind og tilstræbt Tomhed i min Hjerne, kun med Sans for mine Knæ, mine trætte snurrende Knæ.

Saa blev det med et saa stille om mig — — den gamle Bornholmer var gaaet i Staa, det sidste levende i min Nærhed var død, da kom Vildelse i mit Sind.

Hvordan kom jeg ind til København! Jeg ved kun, at da alt hviskede og raabte ind til mig, da flygtede jeg. Og jeg løb, svinglende løb jeg gennem Nørrebros oplyste Hovedgade — var det Langelinie, var det Kallebodstrand, jeg kom til!

Jeg ved kun, at hen under Midnat hørte jeg Larm og Støj i en Gade. Jeg saa en Kvinde gaa harmfuld og raabende bort fra de andre, og mine Arme faldt til Ro, mine Ben standsede i deres Vildskab.

„Synes De, jeg skal lade mig byde at gaa med dem fra den ene Beværtning til den anden, naar jeg vil være alene,“ spurgte hun.

Hun vilde være alene, hun skældte lydeligt paa de andre, blev ved, selv efter at hun længe havde gaaet ved Siden af mig. Jeg lovede at befri hende, hvis de andre kom efter.

De kom ikke efter; men da jeg gik sammen med hende, jeg der var træt af de mange drøje Mil, jeg, der var pint af den bitterlige Spænding i mit Indre, da tav alt i mig.

Knap hørte jeg, og knap talte jeg; men da jeg omsider havde opfattet, at hun skulde langt ud paa Frederiksberg, saa raabte jeg paa en Bil og vilde, hun skulde køre.

„Men vil De ikke køre med! De er saa pæn og saa behagelig og være sammen med!“

Jeg blev rørt over hendes Ord, og det var jo ligegyldigt om jeg stod paa Nyelandsvej eller Vesterbrogade, som jeg nu var naaet til. Jeg tænkte, hun er ikke køn, heller ikke klog, men hun er vistnok skikkelig.

Saa kørte vi. Vred var hun stadig paa dem, der vilde trække hende af Sted fra Beværtning til Beværtning.

„Og jeg skal skilles fra min Mand; han kan ikke holde ud at være gift med mig, han siger, der er ingen der kan!“

Jeg skal ikke skilles, tænkte jeg; for Præster *maa* ikke gerne, og Bertha fordrer det ikke. Men jeg følte med hende, og jeg spurgte, hvorfor Manden vilde skilles.

Hun svarede ikke, for hun tænkte igen paa sit Selskab.

„De vilde bare sidde og drikke, saa det var godt jeg slap fra dem — og det er rart at sidde her med et ordentligt Menneske. De vil være god mod Tinka, ikke!

Tinka, det hed hun altsaa. Og hun tog min Haand og trak den over til sig. Min Ensomhedsfølelse, min Angst — jo, jeg vilde gerne være god imod hende.

Da hun bad, om jeg vilde køre hende til Florasalen, gjorde jeg det. Og da der var lukket, tav hun et Øjeblik og sagde:

„Saa ved jeg et Hotel, vi kan tage ind paa!"

Vi kørte til Hotellet, vi førtes op paa et Værelse, og en halv Flaske Banco blev sat frem paa et lille Bord.

„De havde ikke behøvet at bestille en halv Flaske, naar De selv drikker saa lidt", sagde hun senere, for hun var meget skikkelig.

Der stod en Dobbeltseng i Værelset. Jeg havde skulet til den; men Glassene blev tømt, og Lysene blev slukket.

Da vi laa i Sengen, fortalte hun, at hun skulde skilles fra sin Mand, og hun græd. Hendes Mand sagde, at intet Menneske kunde holde ud at være gift med hende, fordi hun var saa lidenskabelig.

Jeg fortalte, at ogsaa jeg skulde skilles. Jeg fortalte, at min Kone elskede en anden, og jeg led meget.

„Det skal du ikke bryde dig om, for hun kan ikke undvære dig! Tro bare, jeg ved Besked, hun kan ikke undvære dig!"

Det sagde den lidenskabelige Kvinde til Præsten.

Hun talte om Kaabe, om Støvler og om min bortflygtede Kone, som nok skulde komme tilbage.

Præsten gav hende alle de Penge, han havde til Støvler og Kaabe — og højt og dyrt forsikrede hun: hun kommer, hun kan ikke lade være; jeg kender det!

Hun faldt i Søvn, men jeg laa vaagen. Tilsidst faldt jeg dog hen i en let Døs, min gamle Mor kom til mig, bedrøvet og grædende.

Saa holdt jeg mig vaagen. Tidlig næste Morgen listede jeg bort fra Tinka, fra Værelset og de tomme Glas.

Nu, jeg har skrevet Nattens Oplevelser ind her i Smerternes Bog, er jeg roligere. Jeg har hvilt mig ud, har tænkt paa Bertha og længtes, længtes efter mine Børn.

Jeg gaar nu til Inger-Marie for at hente dem og min Fremtid; jeg gaar, og jeg er klogere, end om jeg havde hentet dem før denne Nat.

Min Angst — kan den stilles, blot ved Samvær, ved Betroelse til en Tøjte, en Vippert! — Nej, lad mig skænde paa mig selv, jeg Farisæer, jeg Dumhedens Selvretfærdige.

Lad mig skamme mig og gaa til mine Børn, deres søde Smil skal lære mig Synder at blive tro over det lidet.

Dagen før Skibet skal gaa, er jeg tilbøjelig til at skyde Rejsen ud! Pinde-Manden, som han kaldes, Adam, den ældste Mand i Sognet, saa krumbøjet, at han maa støtte sig til et Par Halvalenstokke, han, den prikneste, den mest indesluttede Mand sendte Bud, og jeg var deroppe baade i Gaar og i Dag.

Mange Ting har han paa Hjerte fra sin Ungdom, da Kniven sad løs, og fra Manddomsaarene, da han kørte med Tørv til København. Tørv var der mindst af paa Vognen, men Raakalve, Daadyr og andre Krybskyttefangster fra natlige Jagter i Skoven.

Folk har sagt mig, at Pinde-Manden aldrig før hørte Ordet Præst nævne, uden han bandede og spyttede langt. Men nu bad han mig komme, hans sammenklistrede Øjne tigger mig om at blive og trøste, og jeg føler Trang til at støtte ham mod de dystre Tanker, som ikke vil lade ham være i Ro, nu han skal tage Afsked med Livet — og maaske gaar mine Tanker ogsaa en Gang imellem til dig Bertha.

Han vilde saa gerne synge Salmer, men kender ingen. Saa sagde jeg, at Gud saa paa Sindelaget og tog imod alle Slags Sange. Hver Gang jeg gaar bort eller vender tilbage, saa hører jeg fra hans faldefærdige Rønne de lystigste Tekster, sunget med den klingreste, sprødeste Stemme, men vemodigt, tungt og slæbende for rigtig at gøre Gud til Behag.

Adam har nok aldrig været gift; men fra gammel Tid er hans Rønne kaldt Paradiset, det er vel, fordi den ligger lige op ad Skoven og i mange Aar var Tilflugt for Krybskytter og Gemmested for deres Udbytte, indtil han kørte til Staden med det. Saa i Dag sagde jeg til ham:

„Naa, Adam, nu har Vorherre nok gjort dit Hus til et rigtigt Paradis!“

Det gamle Skrog blev saa rørt, hans knortede stive Haand rakte sig frem over Dynen og søgte min for at trykke den.

— Jaja, du, Pinde-Mand, ogsaa jeg er en Adam fra Paradiset; men jeg glæder mig ved at tænke paa dig; dit Eksempel trøster mig i den Uro, hvori jeg er. Rejser jeg fra dig, saa vil mine Tanker blive ved at følge dig, og jeg vil prøve at bede for dig. Du trænger til Forbøn og fortjener den — var jeg saa sandt kun en retfærdig, som bad.

For en lille Snes Mennesker har jeg holdt min Tiltrædelse i Kirken her paa den fjerne Ø.

Ordene rungede hult gennem Rummet. Og selv da jeg tilsidst sagde, at jeg gerne vilde samles til Møder med min Menighed hjemme i Præstegaarden, var der ikke en, som rejste Hovedet. Degnen sang alle de gode Salmer alene — hvad hjalp det, at jeg i mit Sind brummede med, saa det smertede inde i mit Hovede.

Hver Dag har jeg siden vandret gennem Byen, er gaaet ud til Havnen og op til Fyret. Men Byens Folk er indesluttede, gammeldags; af deres Tale forstaar jeg knap tre Ord i Sammenhæng. Det bliver en underlig Gerning at være Præst her. Og saa Havet! Dønnende synger det hver Nat sin ensformige Melodi ind over Øen. Det er, som mødes Vinde fra alle Kanter og stævner sammen her til et evigt Brus og i Torden.

Jeg har siddet paa Klitten mod Syd, har stirret langt, langt ud, over de vældige Isflager og de skummende Bølger i det fjerne; men jeg klager ikke over min Lod.

Og hvorfor skulde jeg klage. Sammen med mig har jeg Fenger og hans flinke Kone derhjemme fra, jeg har den lille Gudde, som passer saa godt paa det bedste jeg har, de to stormglade, rødmussede Kyllinger.

Paa mig selv klager jeg; men jeg haaber saa inderligt, at det vil vise sig, at der er en Herre og Hersker over alt det og at han vil lære sin fordums Tjener at kende *hans* Styrelse snart i Fald og snart i Sæde.

. . . Mens jeg sad med Hæftet foran mig kom lille Maria ind, stavrende med en mægtig Bakke og med Guddes Smækforklæde for sig.

„Far, jeg kommer og giver dig Eftermiddagskaffe!“ udbrød hun. Saa snublede hun i det lange Forklæde, men hun klarede sig. Hun anbragte Bakken paa Bordet, sig selv paa mine Knæ, og stolt saa hun paa mig:

„Jeg har ogsaa tørret Støv af!“ fortalte hun.

„Med venstre Haand!“ spurgte jeg, for min lille Maria er nemlig kejthaandet, men ellers saa straalende sød.

„Ja, med venstre Haand!“ svarer hun og ser sin Far udfordrende i Ansigtet, „skal jeg saa ikke have en Fisk!“

„Du skal hente Carl, saa skal I hver faa en rigtig stor Kaffefisk,“ svarer jeg, og jeg venter nu to smaa søde Børn, som kan røre et bedrøvet Hjerte saa inderligt og saa dybt.

Tre Uger har jeg været her. Jeg var kommet ind i en Tilværelse, hvor Børnene var hele mit Liv. Saa i Dag ringede Telefonen fra København. Det var Inger-Marie.

„Jeg skal spørge, om Bertha maa komme hjem igen!“ taler hun; men det lyder kun svagt gennem Bruset og Koget i de milelange Traade.

„Hvordan kommer hun!“ spurgte jeg. Det syder og suser, og det er alt, hvad jeg hører.

„Er hun syg!“ retter jeg det til, „er der sket noget!“

Inger-Marie raaber kun til Svar:

„Maa hun komme, maa hun!“

„Ja!“ svarer jeg. Jeg skingrer det ind i Telefonen.

Og jeg skriger ind i Tragten, tordner det ind, saa det slaar imod mine Øren:

„Er hun syg, har han sveget hende!“

Bruset, Koget, de farende Vinde svirrer og buldrer.

. . . Hun kommer, men hvordan kommer hun, spørger jeg, for min Sjæl er urolig, og de to smaa er saa friske og glade.

Hvorfor kommer da Bertha?

Det var saa mildt imorges, som havde Foraarsstormene raset ud, og meldte Sommerens lette Luftninge dens Nærhed. I det Vejr tog jeg de to Børn med mig en Tur til Fyret; jeg skulde fortælle dem, at idag kommer deres Mor igen.

De muntredes, viltredes paa Vejen ud; det var umuligt at standse deres Leg for at bringe dem Mo'ren i Erindring. Og de taler aldrig mere om hende, ikke til Gudde eller Margrethe heller.

Paa en Skrænt stod nogle Pilebuske med svulmende Gæslinger. Jeg skar tre Grene af, snittede dem til og lærte de smaa med en Sten at banke Barken løs; de skulde have Pilefløjter! Og saa spankulerede vi tre tilbage med Vindens sagte Brus i Ryggen og den muntre Hamren paa de ufødte Fløjter.

Jeg havde dem tæt om mig nu, mine to smaa. Det var svært at skulle bringe Alvor ind over de nyfigne, fornøjede Ansigter, men jeg maatte, og saa sagde jeg til dem:

„Idag kommer Mor tilbage!"

Med et lød kun Vindens hviskende Pib. Fire Øjne mødte mine uden Ord, saa sagde lille Maria:

„Aa, nu havde vi det saa rart!“

Børn er glemsomme; jeg havde været i Vildrede, hvordan jeg skulde modtage Bertha, jeg mente, Børnene vilde have givet mig et Ord. Og saa blev det et beklagende Aa!

Det bliver svært igen at vinde de Børn — og mig selv?

Ja, havde jeg ikke den Nat, hun rejste, følt, hvor svag og ynkværdig et Menneske kan blive, saa kunde heller ikke jeg andet end beklage — — men er du skuffet, saa er dit Fristed vel hos Manden og de smaa.

Saa, Fenger spænder for. Damperen maa altsaa være i Sigte, og vi maa af Sted! Det bliver en bittertung Kørsel i Dag til Havnen.

. . . Jeg tager dig igen, Bog, fordi jeg synes, det klarer Tankerne at skrive, og det trænger jeg til!

Bertha, hun var med Damperen, og hun er nu her i Præstegaarden. Hun gik straks i Seng — men, det er det, at jeg synes, hun er, hun taler og tænker, synes jeg, saa forfærdelig hensynsfuldt.

„Hvor er her kønt!“ var næsten hendes første Ord — og her er kun øde, grimt og saa kedeligt, navnlig da i mildt Vejr.

Hele Tiden kom der kun saadanne høflige livsfjerne Udbrud, som slet ikke passede i nogen rigtig Sammenhæng.

Det eneste, der var lidt Liv i, var Spørgsmaalet om, hvornaar Posten kom. Da jeg svarede Fredag, sagde hun næsten forundret: „Ikke før?“

Saa fortsatte hun lidt efter: „Naa, saa venter jeg til Fredag!“

Vi kørte ad den smalle sandede Vej; kun Hjulenes Knitren mod Smaasten lød. Fenger vendte sig en Gang imellem om mod os, men ogsaa han tav.

Børnene gemte sig, da Vognen kørte ind i Gaarden, og Bertha spurgte ikke efter dem, før hun havde sat sig tilrette i en Stol, træt og forkommen.

„Hvor er ogsaa her kønt!“ sagde hun, som vilde hun opmuntre mig. Og bedende fortsatte hun: „Men Børnene, maa jeg ikke nok se dem!“

I det Øjeblik angrede det mig, at jeg ikke kunde vise hende to rigtig jublende Barneansigter. Men da de stod i Stuen, sky, lidt fremmede og hede i Kinderne begge to, tror jeg knap hun mærkede deres Skyhed.

„Jeg er saa træt, Børn, men imorgen skal vi lege!“

Nu er Bertha i Seng, og hun ligger med aabne Øjne, store, lyttende Øjne.

Det er, som om de Øjne *er* over hele Huset og har gjort alt forandret. Her er stille og ængstende — selv Fengers tunge Træsko lyder dæmpet i Gaarden.

Børnene har samlet sig med Gudde; de ser paa hende. Selv kan jeg ikke tale og smile, som jeg plejer; men imorgen, sagde Bertha, skal de lege!

Det blev ikke til Leg for vore Børn. Dagen efter blev Bertha liggende i Sengen, ligegyldig, udeltagende for alt. Børnene har lært sig at gaa paa Tæerne og lege i Tavshed, Maria pynter sig ikke ud i Guddes Smækforklæde.

Bertha siger, det er Hjertet, det gør ondt i; men talt sammen har vi egentlig ikke. Jeg bestemmer mig ofte til at gribe Sagen anderledes an. Spørge, hvad der er hændt hende, spørge, hvad hun vil her, men der er noget i hendes aabne, stive Øjne, som faar mig til at tie.

Men jeg havde Bud efter Lægen for at bede ham se herind, der blev svaret, at han var kaldt til Fyrmesterens. Saa bad jeg Fenger spænde for og hente ham der, for i Formiddags gjorde hun mig rigtig forskrækket.

. . . Hvor blev jeg igen bange. Netop som jeg havde skrevet og sad og bladede i min Bog, kom Bertha herind vaklende og i Natkjole.

„Harald, Børnene er jo saa søde og velopdragne, tror du ikke, de kunde gaa ned og hente Posten til os, saa jeg ikke behøver at vente!“

„Venter du noget vigtigt, skal jeg selv gaa ned; men før om et Par Timer, kan Damperen ikke være her!“

„Det er forfærdelig pænt, som du er imod mig — aa, jeg er jo saa mat!“ Men hun saa forpint, oprevet ud.

„Nu kommer Doktoren i Dag, saa skal vi se!“

„Doktoren!“ svarede hun, og der kom et Udtryk af Skræk i hendes Øjne, men det forsvandt igen, og hun fortsatte: „Det behøves ikke, saamænd!“

Hun vilde staa rigtigt op, klæde sig paa og gaa mig imøde, sagde hun. Men jeg bad hende lade være, fordi Fenger vilde komme med Doktoren, naar Fyrmesterens Kone var forløst.

Jeg undrer mig over, hvad hun vel kan vente paa. Men hvad gavner mine Spekulationer; jeg som ikke en Gang ved, hvorfor hun kom tilbage, træt og fremmed i mit nye Hjem, som nu ligger hen i Ængstelse.

Stakkels Børn, jeg kan ikke godt lade jer gaa, daarligt nok lade jer være hjemme, som Forholdet er nu.

Naar jeg en Gang igen tager mit Hæfte frem for at mindes mine Bekymringer — kommer jeg saa til denne Side, saa kan jeg maaske læse med mindre Sorg, end jeg i Dag maa skrive. Men i Gaar — — —

Ok ja — nej, der var ingenting med Posten, intet!

Og jeg gik til Præstegaarden med de tungeste Skridt. Jeg vilde saa gerne bragt det Bud, hun ønskede — for værre end intet, det kunde det vel ikke være.

Da jeg kom ind i Gaarden, rejste Bertha sig ved Vinduet. Der havde hun siddet og ventet; men hun gik ikke ud, og hun spurgte ikke. Da hun saa mig, vidste hun, at min Gang havde været forgæves.

I den store brede Lænestol, som vi fik til vort Bryllup, havde hun sat sig. Hun havde trukket Benene op under sig, og hun blev siddende med stive Øjne, stirrende tomme og udtryksløse frem for sig, og hendes Ansigt var, som havde der aldrig i Livet skinnet Solglans derover.

„Du er jo Præst — sig mig da, man *skal* jo tage Følgerne af sine Fejltrin!“

Jeg vilde svare raskt — saa huskede jeg en Nat, da en Kvinde havde lagt sin Kind op til min, talt om Støvler og Kaabe. Jeg bøjede mit Hoved, og jeg hviskede:

„Bertha, man kan bede til Gud!“

Hun sad tavs et Øjeblik.

„Børnene er saa søde, de er saa — — jeg vilde gerne se dem, og vilde du læse lidt af Biblen for os — aa, det vilde hjælpe mig med det.“

„Maa jeg ikke forklare dig lidt“, svarede jeg, „se, der er sket nogen Forandring med mig. I min Barndom blev jeg religiøs, og da jeg som voksen fik Sorger, ja det hjalp mig ikke saadan som jeg havde tænkt — — derfor har jeg ment, at Carl og Maria, de skal ikke gøres religiøse, de skulde gerne være selvstændige, stærke, gøres saa de aldrig er bange for at staa ene!“

„Harald, jamen, hvis jeg skulde dø fra dig og Børnene!“

Hun saa paa mig med de store Øjne, og jeg svarede: „Hvorfor skal vi tale saa højtideligt; ellers er mit Sind friere, for jeg er glad for Børnene — nu skal jeg faa fat paa dem!“

„Naah nej, det er Synd, at de skal mærke noget — vil du blot gøre mig en Tjeneste!

Der er et Salmevers, jeg tænker paa; vil du lære mig det! Vil du blive ved at læse det flere Gange, læse, til jeg lærer det — selv om jeg ikke siger det efter, vil du alligevel blive ved at læse det for mig!"

Jeg nikkede, jeg tog Salmebogen frem, og saa læste jeg for hende:

Kærlighed fra Gud
er det store Bud,
er det eneste, jeg ved.
Bliv i Kærlighed
og du har Guds Fred;
thi Gud selv er Kærlighed.

Jeg saa paa hende. Hendes Læber bevægede sig til de sidste Ord, og jeg læste Verset igen.

Flere Gange læste jeg de smukke Linjer. Der blev dunkelt i Stuen, jeg saa ikke hendes Skikkelse.

Øjnene saa jeg, hendes Hvisken hørte jeg — ensformig, tonløs, men med den Stemme, jeg kendte i mangfoldige Skiftninger.

„Du eneste jeg ved — inden det er for sent, jeg ventede, jeg troede paa dig, dine Kys, dine ømme Favntag!"

Det gav et Klik i min Hjerne. Jeg lyttede, jeg forstod.

Hun drømte vaagen, ad lyse Stier over solrige Egne vandrede hun i en Verden, jeg ikke kendte.

Det var Feber, Vanvid, her i min stille Stue.

Mit Liv og mit Sind følte jeg saa fattigt og trist, og det var, som løb der Taarer ned over mine Kinder.

Et koldt Pust slog ind gennem en Revne i Ruden, lige mod min Nakke — det gjorde godt.

Jeg blev siddende, spærrede til for alle Indtryk, for ikke længere at høre de Elskovens Undere, som hendes Vildelse nævnte.

Kun det isnende Pust mod min Nakke naaede min Sjæl, det bandt mig, det tvang mig til at sidde og ikke springe op — for jeg kunde da ikke slaa paa et febersygt Væsen, selv om det bragte en Pestrøg ind for min Næse.

Jeg saa kun min ensomme Stue, saa *hende* sidde tavs, med glansløst stirrende Blik imod mig.

Hvorlænge sad jeg hos hende, hvor dybt sænkede Mørket sig ned over os — — —

En Vogn ramlede ind i Gaarden; det var Doktoren.

Da der kom Lys i Stuen, sprang jeg op; men Bertha blev siddende, livløs, stirrende. Hun ænsede ikke vor Tummel.

„Naa!“ opmuntrede Lægen og gik hen til Stolen.

Lidt efter vendte han sig imod mig:

„Hør, Præst, hun er jo iskold — hun har været død længe!“

Bertha *var* paa Vej til de fremmede Egne, død i min fattige Stue — det var min triste Beretning i Smerternes Bog.

Nu er det Sommer. Marehalm og Stargræs strutter deres allerede gulnede Straa op mod en sviende Sol; Kro og Huse er nu optaget af Gæster, jeg selv er brunet og hærdet. — Saa falder min Bog mig i Hænde, og hele den lange Vinters pinsomme Dage skrider frem med tunge Minder.

Jeg tog min Bog og gik ud gennem Klitterne. Paa den højeste Bakke mod Syd sad jeg og læste hvert Ord, og mine Øjne gled ud, ud over de stille Vande, ud, hvor Himmel og Hav gaar i et. Jeg sukkede uden at kunne faa en Tanke frem, og saa gik jeg hjem for at prøve paa at gøre det Regnskab færdigt, som denne Bog begyndte.

Det risler mig sitrende ned over Skulder og Ryg, naar mit Sind føres tilbage til den Aften, da Bertha døde, og til den Dag, da hun blev lagt i den sorte Kiste, her paa den uhjemlige Ø, hvor den bidende Vind slog os imod.

Jeg husker endnu, hvor underlig jeg blev tilmode, da jeg saa de fremmede, der vilde vise hende den sidste Ære. Svigerfar og Inger-Marie var rejst dertil; men ellers Folk fra Øen.

Og jeg talte til dem ved Graven om, hvor sælsomt Livet kunde forme sig, hvorledes man, selv i Ungdommen kan mødes af den iskolde stille Gæst, som tager os alle i sin Favn og kryster os kolde.

Jeg tænkte ikke paa, at en anden, som for Spøg blev kaldt den stille Gæst, netop havde krystet Bertha til Døde. Inger-Marie opklarede min Forstand.

Det var en trist Opklaring — forfærdelig! Jeg har spurgt mig selv med Gru, med Ruelse, om det *skulde* gaa saadan, om ikke *jeg* kunde have afbødet. Selv nu, længe efter, nu mit Sind er roligt, spørger jeg igen.

For Sorgen i mit Liv var ikke, at Bertha forlod mig og vore to Børn. Den *var* det lille Sekund, da Bertha saa mig komme ind ad Porten, saa paa min Gang, min Holdning, mine Øjne, at jeg kom uden det Svar, som for hende var alt.

Hun gik bort fra Vinduet, endnu før hun havde hørt mine Tilraab. — Og Flasken, Morfinflasken med den stærke Gift var tømt, inden min Haand rørte Klinken. Den var smidt til Side, før jeg var i Stuen, og jeg, jeg anede intet. Jeg satte mig ved Vinduet, stirrede paa hendes Ansigt, mens hendes Sjæl gled bort med de vilde Vinde.

Inger-Marie har forklaret mig, at Bertha forgæves havde ventet Brev fra ham. Hun havde skrevet, at hun døde af Sorg — — —

Min Forstand staar stille overfor det, at hun selv tog det Liv, som var en Gave fra Gud. Jeg tør ikke tænke derpaa, kommer ikke længere end til at spørge, hvor ligger Skylden; men svare kan jeg ikke. Jeg naar hver Gang kun til at tænke paa jer Børn.

Jeg ved ikke, hvornaar I kan forstaa disse Blade; men nu jeg skriver, er det med Tanken paa, at I en Dag som voksne skal læse det. Jeg vil selv minde om, hvad der skete mig den Nat, jeg blev ene, da jeres Mor havde forladt os. Jeg gør det, fordi I skal vide, at ogsaa mig selv har jeg dømt, da jeg gik fejl — jeg kalder det selv: jeg har syndet — men jeg tog Bevidstheden derom ind i mit Liv — jeg siger Gud Tak for at jeg kan.

Børn, voksne Børn, naar I læser det. Her i dette Hæfte har I set jeres Far være ydmyg, taalsom, og saa vil I maaske spørge hinanden: Hvordan var Far egentlig det Aar, vi flyttede herover til denne vindforblæste Ø.

Jeg ved ikke, hvad I vil svare. Maaske vil I lægge Skylden for det Forlis, der skete i mit og Berthas Liv over paa mig for min Sagtmodighed. Det er ikke for at undskylde, men for at sige min Overbevisning, at jeg fortsætter.

Der sker i Verden ene det,
som du, min Jesus vil!

tænkte jeg i min Ungdom, og min Tanke fik en tung, vemodig Melodi. Jeg føler, det er sandt; men hvorledes skal jeg forklare jer det!

Husk dig om, Carl! Ved du, hvad Dag jeg skriver disse Linjer! Det er en Dag, da jeg stille smilede ad dig, for du var saa sød. Du kom ind og klagede over Maria. — Hun er saa vigtig, saa alvidende, sagde du, hun skræpper saadan op med sin skingrende Stemme! — — — Kan du huske, du fortsatte:

„Jeg og saa Doktorens Preben gik i Haven og diskuterede om Gud, hvoraf han var kommen, og hvor han var — for du ved, Far, der er en Tid, man diskuterer den Slags. Men det hørte Maria, og hun, som kun er otte Aar, hun blandede sig ind i vores Drenges Samtale og raabte: „Ok, ved I ikke en Gang det, Gud han han sidder paa en Træklods!“ — Kan du Far, ikke faa hende til at lade være med at snakke med?“

Carl og Maria, I har altsaa *diskuteret* Gud, maaske er I færdige med ham — det er jeg nu ikke. Jeg tror paa ham. Ganske vist har der været svære Tider, hvor jeg ønskede, jeg *saa* ham ved Siden af mig; men jeg har følt ham, og det Regnskab, som skal sluttes her i Dag over det, jeg har oplevet, det slutter jeg i Jesu Navn.

En Gang tænkte jeg at finde Fred ved at tage mig af jeres Opdragelse; men da anede jeg ikke, at et andet Menneske, jeres Mors Død for egen

Haand kunde ængste og forpine saadan, at jeg maatte gemme mit Hoved dybt ned i Mørke og ruge over, hvem der havde Skylden.

Kan I huske Prebens store Søster Helene. Husker I, hvor munter og glad hun var med den lille smilende Mund og saa det løste, lyse Haar, der altid flagrede om hende. Men selv om I husker hende, saa ved I vel næppe, hvormeget hun betød for Preben og den gamle Doktor — —

Der er et forfærdeligt Ordsprog her paa Øen: Havet skylder man altid det bedste, og det skal betales! — Nitten Aar var Helene, da vi kom til Øen; Havet tog hende, inden hun naaede de tyve. Som mangfoldige Gange før badede hun; men Havet beholdt hende, trykkede hendes Ansigt fast mod Bunden.

Og Faderen roede ud i en Baad. Paa det Sted, hvor man mente hun var druknet, roede han i Kreds for at finde hendes Lig. Fiskerne prøvede at overtale ham til at tage hjem, men han hørte ikke deres Ord, svarede dem ikke, roede i Kreds med Øjnene hæftet mod det graadige Vand. Der gav Gud mig at forstaa, hvad Sorg var; jeg upraktiske Præstemand løsnede en Jolle i Havnen, stagede, vrikkede og pjadskede den frem — ud mod den Kreds, hvor den sliddindede Far søgte efter sit Barn. Jeg naaede hans Baad med Guds Bistand; jeg greb den i Kanten, klyngede mig til den — han maatte slæbe mig ved Siden, mens jeg talte til ham, bad ham, tryglede.

Natten igennem slæbte han den stadig overtalende Præst med sig i Kredsen. Han ænsede ikke mine Tilraab; kun enkelte Gange talte han ned i Havet eller op mod Himlen:

„Giv mig min Datter, saa — — —!“

Tilsidst gav Gud mig en Tanke og Kræfter dertil. Jeg kravlede over i hans Baad; drivende vaad blev jeg, men over kom jeg. Og ud af hans trætte Arm listede jeg den Aare, som han hele Tiden havde holdt igen med. Vi roede sammen, langsomt, taktfast.

Vidløs som han var, mærkede han ikke, at vi stille gled hen imod Havnen. Folk havde ventet Natten igennem; de fulgte ham her til mit Hus.

Børn, jeg kan ikke forklare jer det; men den Nat og den gamle Mands syge Øjne, de lærte mig igen at ty til Jesus; jeg lærte en ny Bøn, og med den vil jeg slutte mit Regnskab:

Bortkast mig ikke Herre fra dit Ansigt, tag ikke din Haand fra mig og giv mig at kende den Trøst, at vel vil du finde Skylden, men i din almægtige Højre vil du have Tilgivelse!

Jeg tager Pennen igen; jeg vil slutte med noget I kan forstaa, og jeg vil, at I, naar I er voksne, skal vide, hvorfor jeres Mor forlod vort Hjem og kom tilbage forpint, forgræmmet, som en Hund, der maa slæbe sig de sidste Skridt.

Se, jeres Mor troede paa en fremmed Mand, trodsede sig ud i den Følelse. Hun vovede at sige til ham: Jeg er din for Livet og Døden!

Den fremmede var en Mand, som Livet havde slaaet ud. Men han levede op i Glans fra jeres Mors gode Øjne; da hun kom, fik han Tro til sig selv. Hun og den fremmede tog bort. Men det daglige Livs Bekymringer og Besvær mødte op — — en tidlig Morgen listede han bort til en lille Datter, til sin kække uforfærdede Hustru.

Jeres Mor besvor ham ved hans Kærlighed; men den havde han kun følt, da han sad stille som Gæst i vore stilfulde Stuer og lod Livet glide under hendes venlige Omsorg. Hun skrev til ham — en Postdag vilde hun vente, kun een!

Kære Børn, den Postdag blev I, Gud være lovet, ikke ført ind i Stuen, for da døde jeres Mor, og jeres Far ved ikke, om I skal græde derover.

Jeg taler nu *ikke* min Tro, men mit Livs Erfaring, og maaske vil I sande det selv. Men det er min Bøn til jer, som er mine Børn: Vær trofaste mod det, I har faaet, for det bitre er *ikke* at leve sit Liv i Kummer og Fortvivlelse — nej, at gaa bort uden Sorg, uden Graad over sin Kiste. Forsvinde uden Spor, det er den bitreste Lod, for saa har man levet til Spilde.

OSKAR THYREGOD

*

CHRISTIAN BREDAHL

HARMEN OG RETSINDETS
DIGTER I VOR LITERATUR
PRIS KR. 8.00

*

DE UNGE AAR

ROMAN
PRIS KR. 5.50

*

MOD SKUMRING

ROMAN
PRIS KR. 7.50

*

BRUDEN

PRIS KR. 5.00

*

H. HAGERUPS FORLAG

TYP. BIANCO LUNO. KBHVN.

YB 46128

YB 46128